

Om elevers reaksjoner på dramatiske TV-nyheter
En kvalitativ undersøkelse blant 10. klassinger

av

Steinar Larssen

Master i spesialpedagogikk
Avdeling for humaniora, idrett og samfunnsvitenskap
Høgskolen i Lillehammer
Høsten 2010

Høgskolen
i Lillehammer

Lillehammer University College • hil.no

FORORD

Det er mitt håp at denne masteroppgaven kan bidra til ny kunnskap om reaksjoner på TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter spesielt, hos 10. klassinger med diagnostiserte adferds- og konsentrasjonsvansker

En spesiell takk til veileder 1. amanuensis Rune Sarromaa Haustätter ved Høgskolen i Lillehammer, for hans raske og konkrete tilbakemeldinger på arbeidet.

Biri høsten 2010

Steinar Larssen

INNHOOLD

DEL 1	5
1. INNLEDNING	6
1.1 Om hypotese, problemstilling og empiri	6
1.2 Om definisjoner og bakgrunnsmateriale	7
1.3 Om valg av tema.....	8
2. TEORETISK GRUNNLAG.....	12
2.1. Om påvirkning	12
2.2. Om TV som sosialisator	13
2.3. Likt og ulikt i teorier med tilknytning til Piaget og Vygotsky	15
2.4. Om faser og utvikling hos Piaget og Vygotsky	16
2.5. Spesialpedagogisk perspektiv på Piaget og Vygotskys teorier	20
DEL 2	23
3. METODE.....	24
3.1. Om design, kvalitativ og kvantitativ metode m.m.	24
3.2 Om opplegg og struktur for innhenting av data	25
3.3 Om valg av informanter, innhenting av data, utforming av spørsmålene og undersøkelsen.....	27
3.4 Gjennomføring	27
Tabell nr. 1.	28
3.5. Om samarbeid med Personvernombudet	28
3.6. Oppgavens etiske dilemma	29
3.7. Relevante forskningsetiske krav.....	29
3.8. Oppgaven i forhold til etiske krav	31
DEL 3	33
4.0 FUNN TIL DRØFTING	34
4.1. Om interessen for de daglige nyhetssendingene	34
Tabell nr. 2.	34
4.2. Om hvilke TV-nyheter informantene er mest opptatt av og mest interessert i....	35

4.3 Om informantenes syn på mediernes nyhetsprioritering	37
4.4. Dette husker informantene fra TV-nyhetene	39
4.5. Slik reagerer informantene på bilder de har sett i nyhetssendinger på TV	40
4.6. Om det hender at informantene tenker på TV-bilder de har sett	42
4.7. - Bruker du noe av det du har sett til skolearbeidet?	45
4.8. - Konsentrasjonen svikter av og til i timene	46
4.9. - Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?	47
Tabell nr. 3.	48
4.10 - I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?	50
Tabell nr. 4.	51
4.11 Oppsummering av funnene	52
5. DRØFTING AV FUNNENE I EMPIRIEN	55
5.1 Innledning	55
5. 2 Interessen for de daglige nyhetssendingene	56
5.3. Hvilke TV-nyheter de er mest opptatt av, mest interessert i og husker	57
5.4. Om informantenes syn på mediernes nyhetsprioritering	59
5.5. Slik reagerer informantene på bilder de har sett i nyhetssendinger på TV.....	59
5.6. - Kan det skje at du plutselig blir sittende og tenke på hva du har sett i nyhetssendinger på TV?	61
5. 7. - Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?	61
5.8 - I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?	62
6.0 KONKLUSJON	65
Vedlegg nr. 1:	66
Vedlegg nr. 2:	68
Vedlegg nr.3:	71
Vedlegg nr.4:	73
Vedlegg nr. 5:	74
Vedlegg nr. 6:	75

Litteraturliste:	91
Andre kilder	97

DEL 1

1. INNLEDNING

Hensikten med denne masteroppgaven er å undersøke i hvilken grad nyheter på TV og dramatiske TV-nyheter spesielt, kan utsette 10. klassinger i ungdomsskolen med diagnostiserte adferdsproblem og konsentrasjonsvansker for påvirkning som berører deres læringsutbytte faglig og sosialt.

Så langt jeg kjenner til, har det vært forsket lite på hvordan elever med diagnostiserte adferds- og konsentrasjonsvansker i 10. klasse i ungdomsskolen forholder seg til dramatiske TV-nyheter om kriminalitet, krig, terror og katastrofer. Det teoretiske grunnlaget for oppgaven er i stor grad knyttet til Piaget og Vygotskys teorier om kognitiv utvikling.

1.1. Om hypotese, problemstilling og empiri

Min hypotese er at nyhetsinnslag på TV om naturkatastrofer, kriminalitet, krig og terroraksjoner kan utsette 10. klassinger for påvirkning som berører deres læringsutbytte faglig og sosialt. Problemstillingen for denne masteroppgaven er derfor:

Hvordan reagerer og forholder elever i 10. klasse med diagnostiserte adferds- og konsentrasjonsvansker, seg til dramatiske TV-nyheter om naturkatastrofer, kriminalitet, krig og terroraksjoner?

Det empiriske grunnlaget for hovedoppgaven består av en kvalitativ undersøkelse.

Undersøkelsen er delt i to:

1. Intervju av 10. klassinger med diagnosen adferds- og konsentrasjonsvansker eller kombinasjoner av disse diagnosene.
2. Intervju av 10. klassinger i en referansegruppe uten diagnose.

Undersøkelsen blant 10. klassingene er basert på en felles intervjuguide (vedlegg nummer 1).

1.2. Om definisjoner og bakgrunnsmateriale

I denne oppgaven henvises det til faglitteratur og forskningsfunn fra spesialpedagogikken og medievitenskapen for å drøfte virkningen av dramatiske TV-nyheter i en spesialpedagogisk sammenheng. I tillegg vises det til forskningsfunn knyttet til film på fjernsynet. Dette skyldes at film og dramatiske TV-nyheter på fjernsyn formidler inntrykk ved hjelp av lyd og bevegelige bilder og slik sett har klare likhetstrekk.

Dramatiske TV-nyheter er her forstått som *nyheter om kriminalitet, krig, terror og katastrofer* (Larsen 2006:7).

Spesialpedagogikk forstås slik: *Spesialundervisning er en rettighet etter opplæringslovens § 5.1, som skal sikre en tilpasset og likeverdig opplæring for de elevene som ikke får dette gjennom det ordinære opplæringstilbudet* (Foreldreutvalget for grunnopplæringen: <http://www.fug.no>.) *Spesialundervisning er også en form for tilpasset opplæring, men ikke all tilpasset opplæring er spesialundervisning. Spesialundervisning gis etter enkeltvedtak og er mer særskilte tiltak – mer omfattende enn ordinær tilpasning innenfor det ordinære opplæringstilbudet. Spesialundervisningen er likeverdig når den det gjelder har omtrent de samme mulighetene for å nå de målene det er realistisk å sette, som andre elever har for å realisere sine mål med det vanlige opplæringstilbudet – jfr. likeverdighet* (Ski kommunes Veileder grunnskole - PPT, revidert januar 2009).

Adferdsproblem eller problemadferd er her forstått som et uttrykk for manglende samsvar mellom de ulike krav og forventninger barn på forskjellige utviklingstrinn stilles overfor, og den evnen eller viljen barnet viser til å møte disse kravene (Nordahl et.al. 2005: 33).

Overland (2007) har klassifisert problemadferd i fire kategorier; undervisnings- og læringshemmende adferd der bråk og uro i timene inngår som ett element, eller at elevene er mentalt fraværende og drømmer seg bort i timene. Sosial isolasjon hos elever forstyrrer vanligvis ikke undervisningen, men kjennes ved at eleven er sosialt isolert. Utagerende adferd kjennetegnes ved at elever slåss med hverandre, krangler med læreren og svarer når de blir irettesatt av læreren. Norm- og regelbrytende adferd omfatter besittelse av kniv eller andre former for våpen på skolen, samt tyveri, rus, skulk, hærverk på skolen, trusler mot og plaging av andre elever (Overland 2007:14-15). På den annen side påpekes det at begrepet

”atferdsproblem” er både uklart og forslitt, og altfor ofte nyttes når barn og ungdom oppfører seg provoserende eller bekymringsfullt (Nordahl et.al. 2005:34).

Konsentrasjonsvansker hos barn er sammensatte og varierende, påpeker Kadesjö (2001). Elevers konsentrasjonsvansker kan skyldes at de forstyrres av inntrykk som følger *varje inlärningssituation* (Kadesjö 2001: 180). I tillegg påvirker barnets impulsivitet løsning av ulike oppgaver, hvor refleksjon må vike for det første og beste inntrykket. I tillegg kan impulsivitet gjøre at barnet sliter med måten det søker informasjon og organiserer arbeidet på. Kadesjö (2001) påpeker at barn med konsentrasjonsvansker blir påvirket av både motgang og ekstra spenning; resultatet blir at ingen ting fungerer. I tillegg kommer vanskelighetene med både å oppfatte og følge instruksjoner og regler, og bidrar til at innlæringen i en stor klasse forvanskes (Kadesjö 2001: 180). Selvsagt unngår heller ikke barn med konsentrasjonsvansker det moderne samfunnets omskiftelighet, og ikke alle barn klarer å forholde seg til alt som tilbys. Risikoen er stor for at de blir usikre ungdommer med mange negative opplevelser knyttet til skole og kamerater *som vilset søker efter något som kan gi tillvaron mening* (Kadesjö 2001: 15).

1.3. Om valg av tema

Vettenranta beskriver utviklingen innen mediebransjen slik: *I den kommersialistiske kampen om seere tas det i bruk sterke virkemidler, noe som gjør nyhetsbildene sensasjonspreget og voldsomme* (Skolelederen 6/ 200: 20). Blant foreldre og lærere har fjernsynsnyheter en høyere status enn andre typer nyheter. (Vettenranta, 2005:16). De unge nettopp blir stimulert til å se nyhetssendinger på TV:

Motivet er at de unge bør skaffe seg informasjon om virkeligheten utenfor sitt eget land, selv om nyhetene skulle inneholde brutale krigsscener, barnedrap eller opprivende bilder fra sultkatastrofer (Vettenranta, 2005:16)

På den ene siden tyder dette utsagn på at det å se nyhetssendinger på TV kan være positivt fordi skoleelever får tilgang til ny kunnskap. På den annen side påpeker Vettenranta at de samtidig lar seg utsette for sensasjonspregete og voldsomme nyhetsbilder. Dermed oppstår det et dilemma fordi TV-nyheter på den ene side oppfattes positivt og på den annen side gis det uttrykk for at nyhetsbildene er sensasjonspregete og voldsomme. Dette dilemmaet er et argument for å studere virkningen av dramatiske TV-nyheter på skoleelever, i dette tilfellet 10. klassinger med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, ut fra et spesialpedagogisk

ståsted. Når det ikke henvises til norske forskningsfunn om påvirkning av TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter fra en spesialpedagogisk synsvinkel hos elever i ungdomsskolen, skyldes dette at det ikke er forsket på dette området spesielt. Forhåpentligvis kan denne oppgaven bidra til økt kunnskap nettopp med tanke på hvordan ungdomskoleelever med klare adferds- og konsentrasjonsvansker opplever nyhetssendinger på TV. For mediene, som Rasmussen for øvrig omtaler som *den virkelighetsproduserende medieindustrien* (Rasmussen 2001:18), kan ses som viktige veiledere for barn og unge som selv er handlende og villende individ med ønske om å skape mening i sin tilværelse (Nordahl 2009: 13). I sin beskrivelse av mediernes funksjon påpeker Rasmussen at deres oppgave er ikke bare å produsere varer: - *De er til forskjell fra for eksempelvis skofabrikker, et aktivt samfunnsanliggende. Gode og riktige sko er viktige for samfunnets borgere, men neppe avgjørende for demokratiet* (Rasmussen 2001:13).

Gjennom det tyvende hundreåret har massemediene oppnådd en usedvanlig samfunnsmessig og kulturell posisjon. Alle samfunnssektorer og organisasjoner av betydning må i dag forholde seg til hva mediene offentliggjør og ikke offentliggjør. Informasjon og underholdning utgjør en ideologisk makt som på komplekse måter innvirker på det meste som skjer i samfunnet (Rasmussen 2001:7)

Fram til 2002 var papiraviser det dominerende mediet blant norske mediekonsumenter. Fra 2002 er TV det dominerende mediet blant norske mediekonsumenter (Holbæk Hanssen 2006). TV-mediets særegne rolle påpekes også av Tetzchner, som mener at TV uten tvil er det massemediet som har den største *og mest gjennomgripende innflytelsen på barn og voksne* (Tetzchner 2005: 561). Nyheter blant annet på TV, gir adgang til andre menneskers tilværelse og spiller en viktig rolle for å kunne forstå verden. Barneombudet som i henhold til lov og instruks skal arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder, skriver dette om nyhetssendinger på sin hjemmeside:

Nyhetssendinger er av en slik karakter i dag at de gjennom nærgående krigssendinger, brutalitet og vold, er egnet til å skape sterk frykt hos en mindreårig seer. Enkelte brutale innslag har heller ikke alltid bare en nyhetsverdi, men bærer heller preg av å ha en tabloidisert sensasjonsverdi. Gjennom en journalistisk profesjonalitet og gjennom et utvidet redaksjonelt ansvar, bør det være mulig å forhindre at slike innslag blir sendt før klokken 2100 (barneombudet.no)

David L. Altheide, Regents Professor in the School of Justice Studies at Arizona State University, har forsket grundig på temaer medier og medieskapt frykt, og anses som en av de viktigste forskerne innen temaet medier og medieskapt frykt. Altheide viser i den sammenheng til hva som har skjedd i USA:

The Center for Media and Public Affairs reported in April 1998 that the national murder rate has fallen by 20 percent since 1990- but the number of murder stories on network newscasts rose in the same year by about 600 percent...not including the many broadcasts of or about the O.J. Simpson trial (Westfeldt and Wicker 1998,2) (Altheide 2002:21)

Det svenske fagorganet for kriseberedskap og krisehåndtering, Den svenske Krisberedskapsmyndigheten (KBM), utga i 2004 en forskningsoversikt om medier, risiko og kriser med tittelen "Krisjournalistik eller journalistik i kris"? skrevet av Gunilla Jarlbro.

Det faktum att medierna tycks koncentrera sig på *The Big Bang*, eller om man hellre vill på dramatiska och sensationella händelser, hänger givetvis ihop med både den inneboende medielogiken och gängse nyhetsvärderingskriterier (Jarlbro 2004:10).

Piaget og Vygotskys ulike teorier innen kognitiv utvikling brukes i denne oppgaven som et psykologisk utgangspunkt for å forstå hvordan TV- nyheter og dramatiske TV-nyheter, kan påvirke 10. klassinger med konsentrasjons- og adferdsvansker. En ser det slik at Piaget og Vygotskys teorier er relevante i denne sammenheng fordi de tar for seg kognitiv utvikling individuelt og sosialt. *Mind, for both Piaget and Vygotsky, is not a container that stores memories and knowledge but, rather, represents a dynamic system formed and expressed in actions* (Vianna og Stetsenko 2006:85). Hos Piaget er den logiske strukturen grunnlaget for individets tolkning av omgivelsene (Tetzchner 2005:197), og en forutsetning slik en ser det, for å bearbeide inntrykk, i dette tilfellet TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter. På den annen side trekkes den sosialkonstruktivistiske tradisjonen med basis i Vygotskys teorier inn fordi denne retningen i større grad enn hos Piaget, legger vekt på kulturens tolkning gjennom de aktivitetene individet inngår i (Tetzchner 2005:197). Slik sett kan det sies at Piaget og Vygotskys teorier både står mot hverandre og samtidig utfyller hverandre.

Empirien til denne oppgaven er basert på intervju med 10.klassinger om hvordan et massemedium som TV, med sin formidling av TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter spesielt, virker på dem. Her ses elevers hverdag i sammenheng med nettopp påvirkning fra nyhetssendinger på TV, for å finne ut i hvilken grad og hvordan de reagerer på

nyhetsformidling via TV. Nordahl mener at dersom elevenes stemme, oppfatninger, erfaringer og handlinger i skolen skal forstås, bør de betraktes som aktører i egne liv (Nordahl 2009: 13). Flere forskningsfunn og sitat i oppgaven henviser til forskning om *barn*, men de brukes her fordi en ikke kan se at spranget i alder diskvalifiserer materialet i forhold til så unge elever som 10. klassinger som klassifiseres som ungdommer.

Strukturen på den resterende delen av oppgaven er slik at i kapittel 2 behandles oppgavens teoretiske grunnlag, i kapittel 3 er tema metode, funn til drøfting presenteres i kapittel 4, drøfting av funnene følger i kapittel 5 og konklusjon i kapittel 6.

2. TEORETISK GRUNNLAG

2.1. Om påvirkning

Fordi vi lever i et moderne og svært differensiert samfunn kan en ikke lenger forholde seg til bare kontinuitet og tradisjon, men til en rekke refleksjonssentre (Skogland Olsen 2007: 24). Spørsmålet er i hvilken grad mediene kan bidra til klarhet og *något som kan gi tillvaron mening* (Kadesjö 2001: 15). Rasmussen skriver at *mediene meddeler oss livets vilkårlighet. De ubegripelige tragediene som utspiller seg på skjermen og avissidene, har intet annet budskap enn at livet er risikabelt. Det er farlig å bevege seg, farlig å sitte stille* (Rasmussen 2001:171). Ifølge Rasmussen presenterer mediene individet for et øde landskap mellom nåtid og uvis framtid som bare individet selv kan fylle. Livet er en halsløs ferd inn i en fremtid som kan romme lykke, ulykke eller bare overlevelse (Rasmussen 2001:171).

Fordi TV-nyheter de siste årene er dominert av stoff om kriminalitet, vold og lidelse, har dette utløst en økende bekymring også internasjonalt: *Parents, educators, and politicians are expressing increasing concern about children's exposure to television news. Much of this concern is based on the fact that TV news in recent years has been dominated by stories about crime, violence, and suffering* (Smith og Wilson 2002:1). Også USAs tidligere First Lady og nåværende utenriksminister Hillary Clinton har engasjert seg i problemkomplekset: *In a 1994 public address, former First Lady Hillary Clinton argued that children cannot protect themselves from the violence depicted in TV news and that exposure to such violent content may have negative emotional and psychological effects* (Smith og Wilson 2002:1)

Spørsmålet er derfor: *If many American children are watching television news, how are they being affected by it? Two recent surveys suggest that TV news can be upsetting to young viewers* (Smith og Wilson 2002:2). Forskningsfunn fra Amerika viser:

In one national poll of 8- to 12-year-olds conducted by USA Today and Nickelodeon, almost two thirds of the children stated that TV news had scared or upset them in the past (Stacey, 1994). In another national poll, Children Now (1994) found that roughly 50% of 11- to 16-year-olds indicated that exposure to news made them feel sad, angry, or afraid (Smith og Wilson 2002:2).

På den annen side påpeker Tetzchner at påvirkningen fra fjernsynet ikke lar seg vurdere på en enkel måte: *Den avhenger av egenskaper ved seeren, som alder, kjønn og kognitive ferdigheter. Den avhenger også av hvordan det barn ser på fjernsynet, blir behandlet i lek og samtaler med barn og andre voksne* (Tetzchner 2005: 566). Tetzchner påpeker at barn ikke bare imiterer, men *integrerer det de ser, i sin generelle forståelse av sosiale forhold og andres sinn* (Tetzchner 2005: 566). Det er på denne basis barn ifølge ham, kan oppfatte innholdet forskjellig og bli påvirket av et TV-program på helt ulike måter (Tetzchner 2005: 566). TV er en uformell sosialisator med stor påvirkningsevne: *... fordi barn og ungdommer ser mye på fjernsyn, men også fordi innholdet i populære fjernsynsprogrammer er et kulturelt felleseie som er med på å bestemme hva de snakker om* (Tetzchner 2005: 566).

Forskningsfunn tyder på at små barn opplever nyheter som kaotiske og fragmenterte, mens større barn oppfatter lettere dimensjoner og konsekvenser (Cantor og Nathanson 1996). Små barn blir påvirket av voksnes reaksjoner av det som foregår på fjernsynsskjermen. Hvis de voksne blir engstelige, blir barna det også (Cantor og Nathanson 1996). Foreldrenes atferd har størst betydning for yngre barn, som lettest ”smittes” av reaksjonene. Morrisons (2003) undersøkelse i England viste at barn reagerte spesielt sterkt på bilder der de voksne hadde mistet kontroll over situasjonen og ikke lenger var i stand til å beskytte de unge (jfr. gisseldramaet i Nord-Ossetia). Waldahl beskriver hva som skjer når mediene bringer ufullstendig eller unøyaktig informasjon om oppsiktsvekkende og truende hendelser:

Den usikkerhet dette skaper, får publikum til å søke flere opplysninger gjennom personlig kommunikasjon, og budskapet spres hurtig på en rykteliknende måte. Resultatet blir gjerne opphisselse og frykt, som leder i retning av panikk eller uroligheter (Waldahl 2002: 259-260)

2.2. Om TV som sosialisator

Tetzchner understreker fjernsynets rolle som sosialisator når han beskriver hvordan fjernsynet gir barn kunnskap om grunnlaget for menneskers tanker og handlinger og på den måten bidrar til å påvirke deres *forventninger til andres atferd og deres oppfatning av hvilke strategier som er egnet til å løse konflikter* (Tetzchner 2005:565). På den annen side påpeker Tetzchner at voksne og barn sjelden ser fjernsynsprogrammer sammen. Når de gjør det, er det imidlertid barna som ser programmer de voksne ser på. Dessuten viser det seg at en god del av det førskolebarn og yngre skolebarn ser, er voksenprogrammer i kategorien nyheter, underholdning og filmer (Tetzchner 2005: 562). På den annen side påpeker Tetzchner at

fjernsynet ikke har bare negativ påvirkning på barn. Han mener at: *Barneprogrammer representerer en effektiv måte å gi barn kunnskap på* (Tetzchner 2005: 565). Men Tetzchner feller ikke noen generell dom om sammenhengen mellom fjernsynsseing og læring og skolearbeid, selv om han påpeker at det er *barn som ser fjernsyn 3-4 timer per dag eller mer, som viser reduserte skoleprestasjoner* (Tetzchner 2005:562). Derimot mener han at en *moderat mengde fjernsynsseing, gjerne med et visst innslag av informative programmer synes heller å øke kunnskapsnivået til barn* (Tetzchner 2005: 562). Tetzchner påpeker i tillegg at TV-program gir grunnlag for fellesskap i lek og samtaler fordi programmene representerer *et viktig kulturelt fellesskap* (Tetzchner 2005 : 562). Spørsmålet er om den enkelte lærer eller skole har noen formell eller praktisk mulighet for å gripe inn i hva barn ser på og hvor ofte de ser på TV. På den annen side er samarbeid hjem/skole så viktig at en har plikt til *å drive et aktivt samarbeide med alle foreldre* (Nordahl et.al. 2005:164).

Men slik Tetzchner forklarer det i forhold til vold, kan vold og annen aggressiv atferd i fjernsynet teoretisk sett, virke på to ulike hovedmåter:

1. Det å se vold kan ifølge psykodynamisk teori føre til en reduksjon av psykisk spenning (katarsis) og dermed også til en reduksjon i faktisk voldelig atferd. Men det finnes liten støtte for dette synspunktet i forskningen (Tetzchner 2005:564).
2. På den annen side hevdes det innen kognitiv adferdsanalytisk teori at barn som ser mye vold, selv vil vise mer aggressiv adferd. *Dessuten blir deres hemning mot å være aggressiv svekket av voldelige programmer* (Tetzchner 2005:565). Ut fra en sosial kognitiv forklaring vil vold for barn som ser mye på fjernsyn, fremtre som en vanlig hendelse (Tetzchner 2005:565).

Werner hevder at *vold på skjermen kan virke utløsende på latent aggressivitet* (Werner 1994:89). Riktignok mener Werner at påstanden er gyldig for et mindretall, men på den annen side mange nok til at problemene bør tas alvorlig: *Det er grunn til å være kritisk overfor mye av innholdet i mediene og med hensyn til hva barn ser* (Werner 1994:90). Tetzchner konkluderer med at det er generell enighet om at barn blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsynet (Tetzchner 2005: 562). Han viser til eksperimenter der barn har fått se voldelige filmer, og der barna kort tid etterpå viser modelleffekter knyttet til filmen. Deres reaksjon er ikke avhengig bare av handlingen i filmen, men også om de kan identifisere seg med situasjonen: *Der framstillingen er slik at det er vanskelig for barn å skille mellom fantasi og virkelighet, har mediene større innflytelse på barns oppfattelse av verden* (Tetzchner 2005:

563). Tetzchner påpeker videre at *barns emosjonelle opphisselse øker når de ser programmer med spenning, humor og lignende, og at deres emosjonelle reaksjoner samsvarer med innholdet i det de ser* (Tetzchner 2005:565).

2.3. Likt og ulikt i teorier med tilknytning til Piaget og Vygotsky

Mens Piaget legger vekt på oppbyggingen av en indre kognitive struktur, legger Vygotsky vekt på *kulturens kognitive redskaper* (Tetzchner 2005: 197), og hvordan de letter tankearbeidet. Hos Vygotsky består kognitiv utvikling i *at barn internaliserer, transformerer og bruker rutiner, ideer og ferdigheter som først er gjort sammen med andre* (Tetzchner 2005: 197).

Ifølge Vygotsky er kulturelle verktøy - konkrete verktøy og symbolske verktøy – svært viktige for den kognitive utviklingen. Blant konkrete verktøy i denne sammenheng regnes for eksempel boktrykkerpresse, linjaler, kulerammer, datamaskiner og Internett. Blant symbolske verktøy regnes tall og matematiske system, blindeskrift og tegnspråk, kart, kunstverk, tegn, koder og språk (Woolfolk 2004: 71). Vygotsky mente at alle mentale prosesser på høyere nivå, slik som resonnering og problemløsning *blir mediert av (oppnådd gjennom og ved hjelp av) psykologiske verktøy, slik som språk, tegn og symboler. Voksne lærer barna om disse verktøyene gjennom dagligdagse aktiviteter og barna internaliserer dem* (Woolfolk 2004: 71). Ifølge Feldman hevder Piaget at:

... sensorimotor structures become subroutines for all succeeding structures, and become tools to be used to gather information in the service of the symbol systems to be built during early childhood. The same is true for the later stages of concrete and formal operations, and the current version of the stages conforms to these design specifications of the original theory (Feldman 2004: 201)

Hos Piaget er utvikling av tenkning en logisk konstruksjon i hans standardteori, og han anser dette som barns personlige prosjekt. Piaget mener språk og sosial samhandling gir kunnskap, men at de har liten betydning for utviklingen av den overordnede kognitive strukturen (Tetzchner, 2005: 178). Lærende samhandler med voksne som er kyndigere enn dem selv, diskuterer sin forundring og engasjerer seg i ulike aktiviteter med vennene sine, leser blad og bøker, ser på TV og både veiledes og stimuleres av foreldre, søsken, lærere og jevnaldrende (Phillips og Solis 2000: 87).

kunnskapen dannet innenfor historie eller naturvitenskap, den litterære kanon osv., er alle sosiale produkter i den forstand at forskere, forfattere og filosofer har bidratt til konstruksjonen av denne

kunnskapen gjennom svært lang tid, gjennom slike sosiale prosesser som diskusjon, argumentasjon eller debatt, kritikk, publisering eller offentlig visning og spredning, samarbeid eller teamarbeid, bedømming eller vurdering av disputer (Philips og Sollis 2000: 88 og 89).

Piagets stadier er knyttet til å *erkjenne nye kognitive konflikter* (Tetzchner 2005: 168). I det sensoriske stadiet fra 0-2 år danner barn skjema basert på persepsjon og ytre handlinger. Begrepet ”skjema” brukes også av Araï som påpeker at mennesket har mentale strukturer som representerer vår internaliserte kunnskap om verden: *Dessa mentala strukturer kallas schemata (singularis: schema)* (Araï 2001: 36). Araï omtaler skjemaene som informasjons-aksepterende system; informasjonen er meningsfull så lenge den passer inn i individets skjema. Skjemaene spiller en avgjørende rolle for vår persepsjon, og uten dem ville livet vært svært vanskelig (Araï 2001: 37). Araï knytter vår kunnskap om verden til stimuli over et visst intensitetsnivå: *Vad vi sedan gör med dessa sinnesförnimmelser (eng: sensation) är i hög grad beroende på vår kunnskap om världen.* (Araï 2001: 33.) Hos Araï er persepsjon definert som *informationsinnehållet i sinnesintrycken* (Araï 2001: 33). Lundh m.fl. viser hvor viktig persepsjon er for vår oppfatning av verden: *Persepsjonen spiller en sentral rolle i menneskers liv - uten den ville vi ikke hatt noen kunnskaper om omverdenen* (Lundh m.fl. 1996: 39). I stadiet fra 2 år, det preoperasjonelle stadiet, preges barnet av at det tenker hva det ser. Det konkrete operasjonelle stadiet fra 7-11 år preges mer av hva barnet kan enn hva det ikke kan. Alderen 11+ år – det formelt-operasjonelle stadiet – tilsier at barn kan utføre ”operasjonene” på abstrakte og hypotetiske problem. Unge mennesker som har nådd dette stadiet *kan for eksempel resonere rundt hva som ville skje dersom de var i et annet land* (Tetzchner 2005: 173).

2.4. Om faser og utvikling hos Piaget og Vygotsky

I likhet med Piaget beskriver Vygotsky også fire faser i den kognitive utviklingen. Vygotskys fire faser i den kognitive utviklingen er kjennetegnet av kvalitativt forskjellige måter å fungere på. De fire fasene avspeiler særlig internaliseringen av kulturelle redskaper, integreringen av ikke-språklig tenkning og kommunikasjon, og utviklingen fra problemløsning og tenkning sammen med andre til selvstendig tenkning og problemløsning (Tetzchner 2005: 200).

Den første, «primitive», fasen omfatter de to første leveårene, og dekker om lag samme periode som hos Piaget. Fasen er kjennetegnet ved at språk og tenkning ikke er integrert og at

barnets tenkning er usammenhengende.

Den andre, «naive», fasen er kjennetegnet ved «praktisk intelligens». Barn kan bruke syntaktiske og logiske former som er direkte parallelle til sin praktiske problemløsning. De begynner å kunne bearbeide sine umiddelbare erfaringer og rive dem løs fra bindinger i tid og rom, slik at erindringen blir mer generalisert.

I den tredje fasen - «det ytre tegns stadium» - vil barn blant annet telle på fingrene og benytte seg av egosentrisk tale ved at de resonnerer høyt når de løser problemer, og snakker for seg selv for å regulere sin egen atferd. De kan blant annet bruke språket til å utføre indre problemløsning, men redskapene er ennå ikke blitt gjort til deres og de er fortsatt avhengige av støtte.

I den fjerde fasen – internaliseringsfasen – kjennetegnes utviklingen av at ungdommer er i stand til *å bruke språket og andre kulturelle redskaper som de tidligere bare kunne bruke i samhandling med andre. Det vil si at de ytre prosessene blir fullt rekonstruert som indre prosesser. Dermed kan ungdommer bruke dem til indre refleksjon, ikke bare som hjelpemidler i problemløsning* (Tetzchner 2005: 200).

Her i denne oppgaven hvor informantene beveger seg i området som hos Vygotsky kalles den femte og sjette fasen - sosiale og kommunikative virksomheter og går fra 11-15 år, og lærings- og yrkesvirksomheter som dekker perioden 15-17 år, løftes utviklingen opp til mer abstrakte plan. Fasen sosiale og kommunikative virksomheter er konsentrert om hvordan en inngår i gruppenormer, tar inn over seg andres motiv og selv tar initiativ til kommunikasjonsformer for å løse livsproblem. I den sjette og siste fasen er den kognitive utviklingen knyttet til samfunnsnivået der en prøver hva Vygotsky og Elkonin benevner yrkesliv, forskningsarbeid og livsprosjekter (Tetzchner 2005: 201). Vygotsky (1984/1998) forsøkte å presentere en helhetlig modell for utvikling i tenårings- og ungdomsperioden, som integrerte *maturational, cognitive, social, and motivational aspects of this development. However, his assumption of the major role of formal-logical thought in transformation of adolescents' sexual needs into their new motives remained unsubstantiated and is highly disputable* (Karpov 2005:207). På den annen side har utvikling av tenkning en avgjørende betydning for alle de andre funksjoner og prosesser i løpet av tenårings- og ungdomsperioden, men Karpov hevder at Vygotsky feilet i å forklare utviklingen av nye

motiv for tenårings- og ungdomsperioden. Med basis i Vygotskys teorier hevder Karpov at endringen av tenårings- og ungdomsperiodens motiv skyldes tenårings- og ungdommers seksuelle behov og trang, som finner sted på grunn av deres nye evne til å operere formal-logisk tenkning. Likevel forklarte Vygotsky aldri mekanismen som ligger til grunn for en slik rekonstruksjon (Karpov 2005:206)

In particular, Vygotsky (1984/1998, p. 13) correctly criticized other researchers for not distinguishing well enough between the development of a new motive of thinking processes and the development of thinking processes themselves. In his analysis of adolescence, however, he made the same error when not distinguishing between the development of adolescents' *motive* for self-reflection and the development of their ability to engage in self-reflection. Both neo-formations are explained by Vygotsky as direct outcomes of adolescents' transition to formal-logical thought (Karpov 2005:206).

Fordi sosiale verdier og normer regulerer relasjoner mellom medlemmer av samfunnet, påvirkes herredømmet og internaliseringen av disse komponentene av sosial bevissthet med bakgrunn i interpersonale samhandlinger, spesielt i den konteksten av samhandling som er knyttet til foreldre (Bozhovich, 1968, 1995; Dubrovina, 1987; Elkonin, 1971/1972, 1989; Elkonin og Dragunova, 1967) (Karpov 2005:210). Påvirkning innenfor en jevnaldrende gruppe krever at tenåringer møter gruppens standarder for deres adferd:

... which leads to the development of "motives propelling adolescents to do selfreflection and to compare themselves with others" (Bozhovich, 1995, p. 234). Using social norms and values adopted from parents as standards for the behavior of their peers, as well as reflecting on their peers' use of social norms and values as standards for their own behavior, adolescents test, master, and internalize these social norms and values. This leads to the development of adolescents' self-consciousness (or, in Erikson's terms, personal identity) (Karpov 2005:210)

På sin side hevder Piaget at utviklingen fra 11 til 12 år og fra 14 til 15 år preges av en rekke utviklingstopper som åpner veien for mer komplett logikk. Etter dette utviklingspunktet antar Piaget at tenåringer – late teens – ofte starter sin spesialisering innen ulike felt og at denne erfaringen kan bli svært avgjørende for overføringen til de ordinære strukturene (Feldman 2004:217). Piagets ide var at de universelle stadiestrukturene er der i den enkelte, men at de kanskje bare kan ses når de anvendes i forbindelse med spesifikke områder som hver person involveres i. Men denne tilpasningen betyr ikke at Piaget går vekk fra påstanden om at formelle operasjoner er universelle; bare en erkjennelse at de trenger å bli oppdaget i mer

individuelle former enn hva som er riktig for de andre stadiene. Piaget har derfor ubetinget delt stadiet i hva han kaller to substadier; det første imens strukturene blir brakt i balanse mellom 11 og 15, og det andre mens strukturene er brukt for å oppnå avanserte mestringsnivå innen den enkeltes valgte område (Feldman 2004:217):

...our... hypothesis would state that all normal subjects attain the stage of formal operations or structuring if not between 11 and 12 and 14 and 15 years, in any case between 15 and 20 years. However, they reach this stage in different areas according to their aptitudes and their professional specialties (advanced studies or different types of apprenticeship for the various trades): the way in which these formal structures are used, however, is not necessarily the same in all cases (Piaget, 1972, p. 10) (Feldman 2004:217).

Gjennom det siste året på high school eller første året på college (i typiske vestlige sammenhenger) vil de fleste unge mennesker ha komplettert konstruksjonen av formelle operasjoner. Om de ikke lar dette komme til uttrykk i raffinement i adferd, vil de manifestere denne store endringen i følelsene de viser frem mens de jager etter sine interesser (Feldman, 1994) (Feldman 2004:221).

Along with physical changes that mark the beginning of the transition into adolescence, there are undoubtedly changes in the brain and central nervous system that interact with the construction of a new system for understanding experience. These as yet unspecified physical changes are both the outcome of the tendency of the existing system to extend itself toward challenges that ultimately prove to be beyond its scope as well as potential bodily changes that are made possible by the growth and differentiation of its various organs and tissues (Feldman 2004:222).

Strukturene til formelle operasjoner er tilstrekkelig fleksible, spenstige, systematiske og kapable til å sette i gang organisering over i mer komplekse system som kan anvendes til uendelige variasjoner i erfaringer, situasjoner, utfordringer, muligheter og forestilte scenarier: *Once in place at about 15 years of age (not 12, as was earlier believed), the growing mind has reached the peak of its potential powers as a vehicle for achieving knowledge and understanding experience, of coming to understand what is true (Piaget, 1972).* (Feldman 2004:223).

Vygotsky hevder at som et resultat av tenåring- og ungdomsperiodens overgang til formallogisk tenkning er hele deres tenkning reformert og rekonstruert. Vygotsky påpeker spesielt at en hel verden med fortid og fremtid, natur, historie og menneskelig liv åpner seg for

tenåringer og ungdommer. Og formal-logisk tenkning leder til utvikling av deres evne til selvrefleksjon; refleksjon knyttet til deres følelser, evner, kompetanse og deres plass i verden som de nettopp har oppdaget eksistensen av (Karpov 2005: 205).

2.5. Spesialpedagogisk perspektiv på Piaget og Vygotskys teorier

Felles for Vygotskys og Piagets teorier er at de ikke omtaler avvikende utvikling i beskrivelser av kognitive stadier. Piaget sa følgende om individuelle forskjeller:

Generally speaking –and I'm ashamed to say it – I'm not really interested in individuals, in the individual. I'm interested in what is general in the development of intelligence and knowledge... (Bringurier 1980, p. 86) (Feldman 2004:180). På den annen side kan Piagets interesse skyldes at ansikt til ansikt med en IQ-dominert tradisjon som diskriminerte mellom individ og grupper, var intensjonen med hans teori det motsatte. Innenfor et rammeverk som skulle vise hver persons plass i en forhåndsbestemt og urørlig skala for intellektuell kraft, foreslo Piaget å vise at hvert menneskes intellektuelle utrustning er spesiell, at den er uavhengig og en aktiv skaper av sine egne mentale strukturer (Feldman 2004:180). På den annen side er Piagets ide om det undertrykte subjekt – det universelle barnet – balansert ved hjelp av henvisningen til det psykologiske subjekt i de senere skriftlige arbeidene til Piagets samarbeidspartner Barbel Inhelder. Og dette psykologiske subjekts intensjon er å tillate variasjoner i adferd som det undertrykte subjekt hindrer (Feldman 2004:181). Slik sett tyder Piagets tenkning ikke på at den utelukket interesse for ulike typer adferd, og dermed heller ikke dem som trenger spesiell tilrettelegging. Dette understrekes slik en ser det, ved at Piagets reviderte stadier også skulle være i stand til å virke som en sammenheng for variasjoner og forskjeller mellom og blant individuelle barn og dessuten skulle ha plausible forbindelser med psykologiske endringsprosesser som er involvert i overføring av disse strukturene (Feldman 2004:181).

På den annen side var Vygotsky og Piaget godt kjent med hverandres teorier (Tryphon og Voneche 1996: 5-7). Vygotsky oppfattet egosentrismen som hjørnesteinen i Piaget teoretiske system. For Piaget var det ingen tvil om at den mentale utviklingen går liniært med hovedvekt på jeg'ets eksistens fra baby til voksen, men hos Vygotsky er det ikke grunnlag for en slik utvikling. Denne kritikken mot Piagets teorier reiste Vygotsky i sin egen bok "Thought and language" (Tryphon og Voneche 1996: 5), hvor Vygotsky kritiserer Piagets ide om egosentrismen og Piagets skille mellom spontane og "vitenskapelige" eller lærte ideer. Piaget

var på sin side godt kjent med Vygotskys teorier, og han uttrykte sin sørgmodighet over at de som følge av Vygotskys tidlige bortgang, ikke fikk anledning til å diskutere *personally and in detail* (Tryphon og Voneche 1996: 6-7). Selv om Piaget på generell basis var enig med Vygotsky, påpekte han deres uenighet om egosentrisme og egosentrisk språk.

På den annen side påpeker DeVries likheter mellom Piaget og Vygotskys teorier ved å framheve at Piaget ikke utelukket betydningen av sosiale faktorer: *Vygotskys position that social factors are central in development is well known. Piaget, however, is often misunderstood as viewing the child as a lonely scientist apart from the social context (e.g., Damon, 1981; Haste, 1987; Goffin, 1994; Lubeck, 1996; New, 1994; Santrock, 1997) (DeVries 2000:190)*. DeVries mener det er sant at Piagets undersøkelser for det meste fokuserte på individene i en laboratorie-sammenheng. På den annen side er det viktig å skille mellom Piagets utsagn *as an epistemologist and his statements as a psychologist. His main goal was epistemological – to explain how knowledge develops, not how the child develops (DeVries 2000:190)*. Men DeVries hevder også at det er feilaktig å plassere Piagets tenkning bare *at the center of child development. It seems that by criticizing Piaget for not explaining in full detail the specific role of social factors in the child's development, we ask more of Piaget than he asked of himself (DeVries 2000:190)*. For når Piaget snakket som en epistemolog, fokuserte Piaget på utviklingen av ideer. Når han snakket som barnepsykolog, la han vekt på *the central role of factors in the construction of knowledge. For example, even in his early work (Piaget, 1928/1995), he sounded like Vygotsky when he said that “social life is necessary condition for the development of logic” (p. 120) “social life transform the very nature of the individual” p. 210, and “that (the progress of) reason is due to social mechanisms” (p. 199) (DeVries 2000:190)*. Det er derfor klart at Piaget og Vygotsky *were in agreement when one speaks of child development, one must give great attention to social factors (DeVries 2000:190)*.

Ut fra det som er nevnt ovenfor, ser en Piaget og Vygotskys teorier som relevante for spesialpedagogisk virksomhet, ikke minst ved at de begge to – faktisk – legger vekt på sosiale faktorer. Dette påpekes også av DeVries som legger stor vekt på at både Piaget og Vygotsky vektla sosiale faktorer, og en slik vektlegging finner en igjen i debatten om norsk spesialundervisning, som hos Blomkomiteen. Blomkomiteen påpekte allerede i 1970 hvordan samfunnsutviklingen synes å stille stadig større krav til personlig og sosial tilpasning (Blomkomiteen 1970:42). Komiteen la spesielt vekt på at et økende antall barn og unge får vansker i sin personlig-emosjonelle utvikling og sosiale adferd. Fokus på samfunns-

utviklingen går som en rød tråd fra Blomkomiteen til dagens debatt om spesialpedagogikkens posisjon i skolen der spesialundervisningen blir problematisert i forhold til en generell rett til tilpasset opplæring. Stortingsmelding. nr. 30. (2003-2004 Kultur for læring). vier et helt kapittel til likeverdig og inkluderende opplæring, og slår fast at dette skal være et overordnet prinsipp for skolens virksomhet (Stortingsmelding nr. 30, 2003-2004: 85). Tradisjonelt har spesialpedagogikk vært knyttet til spesialundervisning for enkeltelever med særskilte behov der utgangspunktet har vært elevens faglige tilkortkomning (Maltèn 1984:10). På den annen side skilles det klart mellom spesialpedagogikk og tilrettelagt opplæring. Slik en ser det, knyttes spesialpedagogikk til en vitenskapsform og en profesjon med et eget kunnskapsgrunnlag, mens tilpasset opplæring er knyttet til metodiske løsninger for undervisning og opplæring i skolen. Tilpasset opplæring er etter mitt syn et viktig pedagogisk prinsipp, men i forhold til spesialpedagogikk kan det på den annen side være viktig å understreke at spesialpedagogikk har en mangesidig rolle, og at forholdet mellom spesialpedagogikk og tilpasset opplæring er knyttet til praksis på ulike nivåer. På den annen side er det spesialpedagogikkens oppgave i en samfunnssammenheng å hjelpe andre mennesker som er en del av samfunnet, slik at de oppnår de godene som det store fellesskapet har tilgang til og nyter godt av (Hausstätter 2007:17). På den annen side hevder Maltèn at *det ikke dreier seg om klare skillelinjer mellom spesialpedagogikk og allmennpedagogikk*, og viser til at det tvert om vil være et større eller mindre sammenfall mellom de to og at *mengda av samanfall vil vere bestemt både av korleis allmenn pedagogisk og spesialpedagogisk tenking blir omsett i praksis* (Maltèn 1984:10). Slik en ser det, ligger det implisitt i dette en forståelse for at pedagoger baserer sin virksomhet på *en "trefelts vei der kjørefeltene heter menneskesyn, samfunnssyn og kunnskapssyn"* (Maltèn 1984:26), og slik sett er spesialpedagogen en syntese av ulike lærerroller der spesialpedagogen fungerer som underviser, planlegger, samarbeidspartner og omsorgsperson for å ivareta individuelle forskjeller (Maltèn 1984:13-15).

DEL 2

3. METODE

I dette kapitlet redegjøres det for valg av design og metode, samt tilrettelegging og gjennomføring av datainnhenting som er oppgavens empiriske grunnlag. I tillegg gjøres det rede for samarbeidet med Personvernombudet og drøftingen av det etiske dilemmaet som denne oppgaven skaper. Basis for drøftingen er de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi som er formulert av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH).

3.1. Om design, kvalitativ og kvantitativ metode m.m.

Design er en konkretisering og presisering av oppgaven i forhold til valg eller utvikling av modell. Med dette menes at en bestemmer hva som skal settes i fokus ved avgrensninger av problemstilling, valg av metode og tidsplan ut fra hvilke rammer som gjelder for arbeidet.

Holter og Kalleberg (1982) påpeker at samme sosiale fenomen både kan ha kvalitative og kvantitative aspekter. De påpeker at ulike sosiale fenomener kan studeres ved bruk av kvalitative og kvantitative data. De viser også til at de to ulike datatypene kan samles inn og behandles gjennom intervju, observasjon og innholdsanalyse (Holter og Kalleberg 1982: 96). I forbindelse med denne oppgaven, ville antall informanter være begrenset. Dette valget skyldtes at en måtte begrense datamengden slik at den var håndterlig. Samtidig gjorde en slik begrensning det også mulig å intervjuer hver enkelt av informantene. En valgte derfor en kvalitativ design med åpne spørsmål for denne oppgaven. Oppgavens empiri er basert på kvalitative intervju. Det som særpreger kvalitative data i forhold til kvantitative data er:

Grovt og enkelt skissert, kan data karakteriseres som kvantitative dersom de uttrykkes i form av rene tall eller andre mengdetermer (f. eks. mange - få, flere - færre, de fleste - de færreste osv.). Data som ikke uttrykkes på denne måten, er kvalitative. Samfunnsvitenskapelige metoder kan ut fra dette betraktes som kvalitative eller kvantitative i den grad de brukes til innsamling eller analyse av henholdsvis kvalitative eller kvantitative data (Holter og Kalleberg 1982: 95-96).

Slik en ser det, ligger problemet med en kvalitativ undersøkelse i formuleringen av spørsmålene. I denne oppgaven er det brukt semistrukturerte intervju (Østbye et.al 1997:83).

Spørsmålene bør på den ene side ikke virke styrende på respondentene, på den annen side skal de samtidig være presise for å innhente data i samsvar med problemstillingen. Formuleringen av spørsmålene henger nøye sammen med hvorvidt de skulle være åpne eller lukkede for i størst mulig grad å få frem respondentenes oppriktige meninger. På den annen side kan slik type undersøkelse ha en svakhet på den måten at respondenter svarer slik de antar er mest mulig i samsvar med intervjuerens intensjoner. I tillegg til feil av denne typen, er det en annen feilkilde man skal være oppmerksom på: ... *undersøkelsesobjektene kan bli påvirket av selve undersøkelsen. Å være gjenstand for forskernes interesse kan lett føre til at forsøkspersoner ikke reagerer naturlig* (Hellevik 1982: 55).

Fordelen med et intervju basert på kvalitativ metode, kan være at en har anledning til å komme med spørsmål og svar som kan falle utenfor de formaliserte skjemaene. (Østbye et.al. 1997:82). Enkelte av svarene kan karakteriseres som "usaklige" eller "uinteressante", men de kan like fullt bidra med verdifull kunnskap om prosessen. De bør ikke virke styrende på respondentene, men samtidig skal de være presise nok til å fange opp kravet til reliabilitet og validitet. Med "validitet" og "reliabilitet" forstås:

Validitet har å gjøre med hvorvidt en forholder seg til det en tror, eller ønsker, en forholder seg til, dvs. i hvilken grad design og operasjonaliseringer gir relevante innsikter i forhold til den overordna problemstillingen. *Reliabilitet* går på hvorvidt behandlingen av data er nøyaktig og pålitelig (Østbye et.al, 1997:100).

Med hensyn til mulige feilkilder tenker en på hvorvidt reliabiliteten holder kvalitative mål og materialet fra besvarelsen av spørsmålene gir grunnlag for sikre konklusjoner

3.2. Om opplegg og struktur for innhenting av data

Undersøkelsen i denne oppgaven er basert på spørsmål fra en skriftlig intervjuguide. De kvalitative intervjuene er basert på åpne spørsmål, nettopp fordi at det skulle være mulig å stille relevante oppfølgingsspørsmål (Østbye et.al 1997:85). I tillegg ville respondentene ha anledning til å komme med tilleggskommentarer.

Kvalitative intervju kan ha en del fordeler ved at en kan få kommentarer og få bekreftet eller avkreftet data. På den ene side krever kvalitative intervju at intervjuets forløp må planlegges. Oppfølgingsspørsmålene er viktige blant annet for å kontrollere at *en som intervjuer forstår*

hva som blir sagt (Østbye et.al. 1997:85). På den annen side vil det være nærmest umulig å gjennomføre slike undersøkelser dersom informantene ikke blir tatt alvorlig. Innvendinger om ”sant/ ikke sant” er alltid relevante, men en ser ingen grunn til at materialet ikke skulle oppfylle validitetskravene og krav til reliabilitet. All intervjuing er en samhandlingsprosess der intervjueren selv kan komme til å innvirke på måleresultatene, det vil si de svar som blir innhentet i undersøkelsen. Når intervjuet foregår ansikt-til-ansikt, blir mulighetene for påvirkning mye større. Påkledning, ansiktsuttrykk og annet kroppsspråk kan påvirke den som blir intervjuet. *Omgivelsene og situasjonen, eller settingen, intervjuene skal foregå i må vurderes. Det er lite ønskelig å bli avbrutt av telefoner, av egne eller informantenes kolleger og av andre ting som kan forstyrre* (Østbye et.al.1997:84-85). I denne sammenheng må spørsmålene relateres til engstelse for å knytte materialet til problemstillingen, samtidig som spørsmålene også berører interesse for nyheter, mediekonsum og frekvens, nyhetstyper og preferanse.

Utfordringen i tilknytning til datainnsamlingene og analysen av materialet i denne studien knytter seg i stor grad til om måleinstrumentet er nøyaktig nok. Dette satte helt spesielle krav til spørsmålene. De burde være lette å forstå på den måten en hadde forutsatt, slik at respondentene ikke trodde man spurte etter noe annet enn det spørsmålene gjaldt. Arbeidet med selve spørsmålene startet i god tid før den planlagte gjennomføringen for å begrense feil og misforståelser.

En annen utfordring er at feilkildene for eksempel ligge i at spørsmålene ikke var klare nok, at det kan ha vært semantiske problem eller at respondentene ikke hadde erfaringsgrunnlag for å svare på spørsmålene og likevel svarte for å være hyggelige. Det understrekes at en har lagt stor vekt på å unngå feil, men: *I alle undersøkelser vil det kunne forekomme tilfeldige unøyaktigheter i de ulike leddene i måleprosessen* (Hellevik 1982: 55).

Noe av utfordringen i denne studien lå i å oppnå god sammenheng mellom selve den teoretiske problemstillingen og de data som skal bidra til å belyse problemstillingen. I utformingen av problemstillingen befant en seg på teoriplanet, mens arbeidet med spørsmålene og den videre innsamlingen og behandlingen var knyttet til empiriplanet.

For at forskerens anstrengelser på det ene planet skal kunne knyttes sammen med virksomheten på det andre, må det være samsvar mellom bruken av samme begrep på de to planene. Det vi har kalt den

definisjonsmessige validiteten bestemmes av hvor godt dette samsvaret er (Hellevik 1977: 157).

En vil understreke at det er lagt betydelig vekt på å oppnå "definisjonsmessig validitet", altså *hvor godt vi greier å fange opp de begrepene vi har på det teoretiske nivået i vår innsamling og analyse av empiriske data* (Østbye et.al 1997:37), slik at en sikrer godt samsvar mellom bruk av samme begrep på henholdsvis teori- og empiriplanet. På den annen side baserer både kvalitativ og kvantitativ forskningsdesign seg på språket som symbolsystem. Språkets polysemiske karakter også kan gi en rekke potensielle feilkilder. *Tekster har flere betydningspotensialer, som kan modsige hinanden, og tekster er altovervejende åpne for flere forskjellige fortolkninger* (Jørgensen og Phillips 1999:87). Dette har en forøkt å unngå ved mest mulig entydige spørsmål. I den grad svarene på den annen side har vært uklare, har en stilt oppfølgingsspørsmål for å avklare innholdet i svarene.

3.3. Om valg av informanter, innhenting av data, utforming av spørsmålene og undersøkelsen

Fordi det foreligger mye materiale knyttet til barns opplevelse av medienes nyhetsformidling, falt valget bevisst på elever i 10. klasse fordi det er forsket lite på denne aldersgruppens mediebruk.

Skolen hvor informantene er elever, ligger i et lite sentrum med sterkt innslag av jordbruk og noen få mindre bedrifter. Informantene består av to grupper elever som alle har et forhold til TV-nyheter og Dagsrevyen. Den ene elevgruppen har klare adferdsvansker eller konsentrasjonsvansker, og er viktig å få med for å få førstehånds kjennskap til hvordan de opplever dramatiske TV-nyheter. Den andre elevgruppen har ikke adferdsvansker eller konsentrasjonsvansker. De utgjør referansegruppen. Svarene fra de to elevgruppene vil bli analysert for å undersøke om det er noen forskjell i hvordan de opplever dramatiske TV-nyheter.

3.4. Gjennomføring

Intervjuene med informantene fra elevgruppene er gjort fredag 20.11. 09, onsdag 16.12. 09, torsdag 17.12.09 og 5.1.10 på en ungdomsskole på Østlandet. Valget av informanter er gjort av skolens rektor. Rektor ga beskjed om når og hvor intervjuene skulle gjennomføres.

Til bruk under intervjuene var det satt opp klipp fra tilfeldig utvalgte nyhetssendinger fra Dagsrevyen på NRK1-TV. Jfr. vedlegg nr. 2. Av 12 tilfeldig utvalgte klipp fra Dagsrevyen i 2007, 2008 og 2009 ble det vist sju tilfeldig valgte klipp, deretter leste en opp spørsmålene fra spørsmålsguiden. Informantene fikk spørsmål om sin egen livssituasjon, hva slags typer nyheter de la størst vekt på, hvilke typer de ble engstelige av og i hvilken grad slike nyheter gjorde dem engstelige. De ble også spurt om hvordan de vektla ulike nyhetstema. For å kunne analysere svarene ble intervjuene av elevene gjennomført på basis av samme intervjuguide. Hvert intervju tok om lag en klokke.

Tabell nr. 1.

Oversikten er delt inn i jenter og gutter, og viser hvem av informantene som har adferds- og konsentrasjonsvansker og hvem som ikke har slike vansker.

	Adferdsvansker	Konsentrasjons vansker	Ingen vansker
Jenter			
P1	X	X	
P2	X	X	
P3	X	X	
P4	X	X	
P5	X	X	
P6			X
P7			X
P8			X
Gutter			
P9	X	X	
P 10	X	X	
P 11	X	X	
P 12			X
P 13			X
P 14			X

3.5. Om samarbeid med Personvernombudet

Prosjektet ble meldt inn til Personvernombudet 4.1.09 for å sikre at innhenting av data oppfyller lovpålagte krav til personvern. Det ble gjort oppmerksom på at førstegangskontakt med den aktuelle skolen ville finne sted i et møte med skolens rektor. Hensikten med møtet var å gjennomgå Personvernombudets krav for hvordan elevenes foresatte skulle forespørres om de ville la sine barn delta i undersøkelsen. Svaret fra Personvernombudet forelå 24.2. 09. Personvernombudet ba i svaret sitt om å få tilsendt intervjuguiden. I tillegg ønsket Personvernombudet svar på i hvilken sammenheng det ville være aktuelt å oppgi elevenes

navn til skolens ledelse. Til dette svarte en at det ikke er aktuelt å oppgi hva de svarte, til skoleledelsen.

Personvernombudet ba også om at det i informasjonsskrivet til foreldrene burde tydeliggjøres hva som publiseres i oppgaven. Personvernombudet ba om at skrivet til foreldrene formuleres slik at det tydelig fremgår at det er frivillig å delta. F.eks: "Dersom dere ønsker at deres barn skal delta i undersøkelsen, bes dere om å returnere signert samtykkeerklæring... osv." - Det bør presiseres at man ikke trenger å oppgi noen grunn dersom man velger å trekke seg fra studien, het det i svaret fra Personvernombudet som ba om kopi av det reviderte informasjonsskrivet. Informasjonsskrivene til informanter og foreldre/ foresatte følger som vedlegg 3-5

3.6. Oppgavens etiske dilemma

Oppgavens etiske dilemma oppstår fordi 10. klassinger eksponeres for dramatiske TV-nyheter om kriminalitet, krig, terror og katastrofer, et materiale som på den ene side er valgt fordi det kan være dramatisk. På den annen side må elevene se materialet for å kunne delta i undersøkelsen. Elevene er intervjuet om sitt syn på materialet. Spørsmålet er så hvordan dette dilemmaet stiller seg i en etisk sammenheng.

Etikk, eller morallære, undersøker hva som er rett og hva som er galt, og som setter normer og prinsipper for riktig handling (Martinsen 1991:27). I denne masteroppgaven velger en å forholde seg til de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi som er formulert av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). Det skyldes at disse *retningslinjene er utarbeidet for å hjelpe forskere og forskersamfunnet med å reflektere over sine etiske oppfatninger og holdninger, bli bevisst normkonflikter, styrke godt skjønn og evnen til å treffe velbegrunnede valg mellom motstridende hensyn* (www. ettkom.no).

3.7. Relevante forskningsetiske krav

I NESHs retningslinjer punkt 8 som tar for seg informasjonskravene til dem som utforskes, heter det at *de som er gjenstand for forskning, skal få all informasjon som er nødvendig for å danne seg en rimelig forståelse av forskningsfeltet, av følgene av å delta i forskningsprosjektet og av hensikten med forskningen* (www. ettkom.no). NESH har også

påpekt at informasjonen skal gis på *nøytral måte for å unngå utilbørlig press, og det skal informeres om at deltakelse er frivillig*. NESH påpeker også at informasjonen tilpasses mottakernes evne til å forstå. Ifølge NESH skal formen på informasjonen være tilpasset forskningens art, avhengig av *om den skjer ved feltstudier, eksperimenter, på grunnlag av ømfintlig kildemateriale, på tidligere innsamlet materiale eller på anonymisert materiale* (www. etikkom.no).

I retningslinjenes punkt 9 der kravene til informert og fritt samtykke er gjennomgått, heter det at *som hovedregel skal forskningsprosjekter som inkluderer personer, settes i gang bare etter deltakernes informerte og frie samtykke. Informantene har til enhver tid rett til å avbryte sin deltakelse, uten at dette får negative konsekvenser for dem* (www. etikkom.no). Med fritt samtykket mener NESH *at det er avgitt uten ytre press eller begrensinger av personlig handlefrihet. At det er informert, betyr at informanten orienteres om det som angår hans eller hennes deltakelse i forskningsprosjektet. Informasjonen må gis i en form som er forståelig for informanten* (www. etikkom.no.).

I punkt 10 i de forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi som er formulert av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH), heter det at *alle forsknings- og studentprosjekt som innebærer behandling av personopplysninger skal meldes*. Med personopplysninger menes det her *opplysninger som direkte eller indirekte kan knyttes til en enkeltperson. En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer, eller andre personentydige kjennetegn* (www. etikkom.no.). NESH viser til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) som er [personvernombud](#) for forsknings- og studentprosjekter som gjennomføres ved alle universitetene, de statlige høyskolene, de vitenskapelige og private høyskolene, en rekke helseforetak og andre forskningsinstitusjoner (www. etikkom.no). Det er NSD som vurderer forsknings- og studentprosjekt i forhold til bestemmelsene i personopplysningsloven og helseregisterloven med tilhørende forskrifter. NESH gjør oppmerksom på at *prosjekt skal meldes senest 30 dager før datainnsamlingen skal starte og/eller utvalget kontaktes. For meldepliktige prosjekter avsluttes saksbehandlingen ved personvernombudet, og prosjektleder får skriftlig tilbakemelding om at prosjektet kan igangsettes* (www. etikkom.no).

Barn og unges krav på beskyttelse er omtalt i retningslinjenes punkt 12, hvor det fremgår at *når barn og unge deltar i forskning har de særlige krav på beskyttelse i tråd med deres alder og behov* (www. etikkom.no). NESH påpeker at *forskeren må ha tilstrekkelig kunnskap om*

barn til å kunne tilpasse både metode og innhold av forskningen til den aldersgruppen som skal delta. I tillegg har NESH påpekt betydningen av at foresatte gir sitt samtykke til at barn som ikke har fylt mer enn 15 år, kan delta i forskningsprosjekt. I tillegg til foreldres samtykke, er barns egen aksept nødvendig fra de er gamle nok til å uttrykke den, påpeker NESH.

Etikken er også sentral for mediesektoren. Innhenting av empirien til denne oppgaven er basert på visning av journalistisk materiale. I utgangspunktet skal all journalistisk virksomhet utøves i samsvar med mediebransjens etiske regelverk. Dette regelverket er beskrevet i Vær varsom plakaten: *Den enkelte redaktør og medarbeider har ansvar for å kjenne pressens etiske normer og plikter å legge disse til grunn for sin virksomhet. Presseetikken gjelder hele den journalistiske prosessen, fra innsamling til presentasjon av det journalistiske materialet,* heter det i innledningen til Vær Varsom plakaten. Spørsmålet er så hvordan journalister praktiserer dette etiske regelverket i en medie verden der de mest brukte kriteriene i dagens journalistikk er aktualitet, identifikasjon, sensasjon, vesentlighet og konflikt (Vestbø 2004:19). Terje Rasmussen berører ulike sider ved journalistikken og i særdeleshet nyhetsjournalistikken. Rasmussen peker på at markedsorienteringen og profesjonaliseringen av journalistikken har ført til et falskt objektivitetsideal der journalistene legitimerer sine etiske overtramp med henvisning til samfunnsoppdraget. Ifølge Rasmussen har konkurransen og veksten i mediesektoren ført til *en profesjonalisering som løsnet etikken fra den allmenne moralske dømmekraft, og ble tettere knyttet til journalistyrkets særskilte kompetanse* (Rasmussen 2001:127). *Moralen har forsvunnet i den individuelle vilje* (Rasmussen 2001:149).

3.8. Oppgaven i forhold til etiske krav

Det etiske kjernespørsmålet her er knyttet til hva slags påvirkning skoleelever kan ha blitt utsatt for i forbindelse med innhenting av empirien. Eksponeringen kan være positiv eller negativ. Eksponeringen kan komme fra både det viste materialet og fra spørsmålene de er blitt stilt.

Et annet spørsmål er så i hvilken grad de utforskede informantenes integritet, frihet og medbestemmelse er ivaretatt. Her vises det igjen til kravene fra Personvernombudet. Før intervjuene ble gjennomført, var det i skolens regi informert til alle berørte parter, det vil si foresatte og aktuelle informanter. Skolens ledelse har hele tiden vært orientert om arbeidet med denne masteroppgaven.

På den annen side kommer eksponeringen informantene kan ha blitt utsatt for. Det materialet som ble brukt under intervjuene, var hentet fra ulike Dagsrevyen-sendinger i 2007, 2008 og 2009. Det betyr at materialet var produsert med utgangspunkt i kravene til profesjonelle nyhetskriterier. Så langt jeg har kunnet bringe på det rene, har ingen av de viste innslagene fra Dagsrevyen vært innklaget til Pressens faglige utvalg (PFU) for brudd på pressens eget etiske regelverk.

Spørsmålet blir så om en ut fra etiske grenser kan trekke veksler på informanter i den sammenhengen som det her er snakk om. På den ene side er vitenskapelig virksomhet beskrevet som en forutsetning for det moderne samfunn (Johansen og Vetlesen 2006:190). Men ville informantene her blitt mindre påvirket i skadelig retning dersom de ikke hadde deltatt i undersøkelsen? Til det kan det sies at det ikke foreligger noe som tyder på det. Ingen av informantene klaget direkte på hva de så. Innslagene ble på den annen side brukt for å klargjøre tema, og ikke for å traumatisere informantene. Slik sett faller arbeidet med denne oppgaven inn i det dilemmaet som Johansen og Vetlesen har beskrevet; forholdet mellom vitenskap og samfunn fører til vanskelig etiske valg.

DEL 3

4.0 FUNN TIL DRØFTING

I dette kapitlet gjennomgås funnene fra empirien til denne oppgaven.

4.1. Om interessen for de daglige nyhetssendingene

Tabell nr. 2.

Oversikten er inndelt i kjønn, hvem av informantene som har adferds – og konsentrasjonsvansker og ingen vansker, hvor ofte de ser TV-nyheter og i hvilken grad informantene blir engstelige av nyheter på TV.

	Adferds- vansker	Konsentrasjons- vansker	Ingen vansker	Hvor ofte ser du TV-nyheter?				Blir du engstelig etter å ha sett dramatiske nyheter?			
				Tilfeldig	1-3 ganger pr. uke	Mer enn 3 ganger i uka	Daglig	Ja, av og til	Nei	Vet ikke	Ikke be- svart
Jenter											
P1	X	X				X			X		
P2	X	X		X							X
P3	X	X		X				X			
P4	X	X		X							X
P5	X	X			X			X			
P6			X		X				X		
P7			X				X		X		
P8			X		X			X			
Gutter											
P9	X	X		X				X			
P 10	X	X				X		X			
P 11	X	X				X			X		
P 12			X				X	X			
P 13			X			X			X		
P 14			X				X				

Blant elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker viser materialet at det er en gutt og jente som regelmessig ser nyhetssendingene på TV. For dem er dramatiske TV-nyheter blitt så vanlig at de ikke reagerer på dramatiske TV-nyheter. Gutten sier han er relativt likegyldig overfor TV-nyhetene fordi han ikke får gjort noe med dem. Jenta reagerer på TV-nyhetene ved at hun bevist trekker seg unna og ikke ser på dem.

I motsetning til gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker er det ingen i referansegruppa som lar være å se på TV-nyheter fordi de ønsker å unngå inntrykkene fra TV-nyhetene. Sammenliknet med gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, er interessen for TV-nyheter jevnere fordelt i referansegruppa. Alle i referansegruppa ser TV-nyheter minst en gang pr. uke. Den som ser sjeldnest på TV-nyheter i referansegruppa er en jente som ser TV-nyheter en gang pr. uke. Den eleven i referansegruppa som ser TV-nyheter oftest, er en gutt. Ifølge seg selv ser han nyhetssendinger på TV minst fire ganger pr. dag.

Sammenlikningen mellom gruppene viser at jentene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker ser på TV-nyheter med ujevne mellomrom. Jentene i referansegruppa ser oftere på TV-nyheter, en av dem ser TV-nyheter daglig.

Guttene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker ser på TV-nyheter med ujevne mellomrom. Deres mediekonsum varierer fra at de ser TV-nyheter annenhver dag og inntil to ganger pr. uke.

Guttene i referansegruppa skiller seg markert fra de tre øvrige gruppene ved at de samlet har et langt høyere konsum av TV-nyheter. Deres konsum varierer mellom at de ser TV-nyheter minst hver dag og inntil tre-fire ganger pr. dag. P13, gutt, svarer slik på spørsmålet om hvor viktig det er for ham å få med seg de daglige nyhetene:

-For meg er det ganske viktig. Jeg er opptatt av politikk og vil vite gjerne hva som skjer i verden.

P 14, gutt, ”prøver å få med seg nyhetssendingene i TV så å si hver kveld”:

- Jeg synes jeg godt kan vite hva som skjer i verden, utenfor grensene og ikke bare hva som skjer på hjemstedet mitt. Jeg tror kanskje det er nyttig

4.2. Om hvilke TV-nyheter informantene er mest opptatt av og mest interessert i

Av de åtte informantene med adferds- og konsentrasjonsvansker, er det særlig to jenter som reagerer sterkt på nyhetssendingene.

Referansegruppas svar er i større grad knyttet til hvilke saksområder de er opptatt av og de er samtidig langt mindre emosjonelle enn den andre gruppa. Referansegruppa henviser heller

ikke til lokale eller nasjonale begivenheter eller personer de kjenner for å understreke hvilke TV-nyheter de er mest opptatt av og interessert i.

Da en av informantene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker blir spurt i intervjuet om ”hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?”, svarer P2, jente, slik:

- Jeg vet ikke, men gla nyheter er fint. Jeg liker ikke dystre nyheter, og det er ikke hyggelig å tenke på nyheter og drap, og om små barn som blir voldtatt.

Slik svarer P3, en tredje jente i samme elevgruppe:

Intervjuer: - Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?

- Jeg fikk nettopp vite om at noen hadde kastet en hund fra en bru. Jeg vil helst ikke vite om slikt. Jeg vil mye heller høre om folk som finner igjen noe som noen har mistet, og veldig sjuke folk som har blitt friske.

De øvrige informantene sier at de er mest interessert i lokale nyheter, ganske interessert i utenriks- og innenriksnyheter og mindre interessert i sportssaker.

Svarene til en av jentene i referansegruppa viser at for P6 jente, er det viktig:

- ...å se på nyhetssendinger dersom det har skjedd noe som angår meg eller noen jeg kjenner.

Blant guttene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker viser empirien dette:

På spørsmål om hvilke nyhetstyper han er mest interessert i, svarer P9, gutt.

at han er mest interessert i innenriksnyheter:

- Jeg er interessert i nyheter om kriminalitet og forbrytelser. Men jeg ser nok mest på innenriksnyheter og distriktsnyheter fordi at det som omtales der har størst sjanse for også å ramme meg.

Han sier at han en periode gjerne ville bli politimann.:

- Men da jeg så TV-nyheter i tilknytning til Nokas-ranet der en politimann ble skutt i hodet, så vil jeg ikke bli politimann likevel.

P10, gutt svarer slik:

Intervjuer: - Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- Kanskje det som har skjedd her i Norge.

Intervjuer:- Hva da?

- Lokale hendelser, ting som har skjedd i nærheten. I 2004 kjørte to 19-åringer i hjel seg. Jeg kjente godt en av dem fordi han bodde like ved meg. Han som kjørte, han overlevde. Likevel ble han dømt for uaktsomt drap. Greit at han har ansvaret, men feil å si til han at det er et drap.

Utdrag fra intervjuet med P11, gutt:

Intervjuer: - Hvilke saker er du mest opptatt av på TV?

- Saker som massakrene, om datautstyr, nye ting som kommer – jeg er mer opptatt av datamaskin enn av motor.

Guttene i referansegruppa svarer slik:

Utdrag fra intervjuet med P12, gutt:

Intervjuer: - Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- Jeg er mest opptatt av innenrikssaker, nyheter om brann for eksempel. Og jeg er opptatt av å få med meg hvordan det går med dem som rammet av slikt.

Utdrag fra intervjuet med P13, gutt:

Intervjuer:- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- Jeg er mest opptatt av sport, politikk og litt lokale nyheter.

Utdrag fra intervjuet med P 14, gutt:

Intervjuer:- Hvilke nyheter er du mest opptatt av?

- Både innenriks- og utenrikssaker, men ikke sport. Kjedelig!

4.3. Om informantenes syn på medienes nyhetsprioritering

Sammenliknet med elevgruppa som har klare adferds- og konsentrasjonsvansker, er ikke referansegruppas svar så emosjonelt preget med karakteristikk og henvisning til vold. Dette svaret til en jente i referansegruppa er typisk: *- Jeg kunne totalt sett tenke meg flere lokale nyheter, mens antall saker om innriks- og utenrikshendelser er passe. I tillegg kunne jeg gjerne tenke meg flere nyhetssaker.*

Utdrag fra intervjuet med P2, jente:

Intervjuer:- Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?

- Jeg vet ikke, men gla'nyheter er fint. Jeg liker ikke dystre nyheter, og det er ikke hyggelig å tenke på nyheter og drap, og om små barn som blir voldtatt.

Utdrag fra intervjuet med P3, jente:

Intervjuer:- Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?

- Jeg fikk nettopp vite om at noen hadde kastet en hund fra en bru. Jeg vil helst ikke vite om slikt. Jeg vil mye heller høre om folk som finner igjen noe som noen har mistet, og veldig sjuke folk som har blitt friske.

Utdrag fra intervjuet med P6, jente:

Intervjuer:- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- For meg er det viktig å se på nyhetssendinger dersom det har skjedd noe som angår meg eller noen jeg kjenner. Men jeg tenker aldri på TV-bilder som jeg har sett.

Når hun blir bedt om å rangere hvilke nyhetstyper hun ellers er mest interessert i, sier hun seg ganske eller mindre interessert i utenriks- og innenrikssaker. Hun er også ganske eller mindre interessert i saker som dreier seg om seg forbrytelser og ulykker og naturkatastrofer. På spørsmål om hvilke nyheter hun ville hatt mer av, hvilke det er nok av og hvilke det er for mye av, har hun ingen spesielle ønsker om forandring.

Utdrag fra intervjuet med P9, gutt:

På spørsmål om hvilke nyhetstyper han er mest interessert i, svarer han at han er mest interessert i innenriksnyheter,

- Jeg er interessert i nyheter om kriminalitet og forbrytelser. Men jeg ser nok mest på innenriksnyheter og distriktsnyheter "fordi at det som omtales der har størst sjanse for også å ramme meg.

Utdrag fra intervjuet med P10, gutt:

Intervjuer:- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- Kanskje det som har skjedd her i Norge.

Intervjuer:- Hva da?

- Lokale hendelser, ting som har skjedd i nærheten. I 2004 kjørte to 19-åringer i hjel seg. Jeg kjente godt en av dem fordi han bodde like ved meg. Han som kjørte, han overlevde. Likevel ble han dømt for uaktsomt drap. Greit at han har ansvaret, men feil å si til han at det er et drap.

Intervjuer:- Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?

- Litt for mye om sånne små ting i Norge.

Utdrag fra intervjuet med P11, gutt:

- På en skala fra en til fire er jeg ganske interessert både i utenriks- og innenriksnyheter, svært interessert i lokale nyheter, men mindre eller ikke interessert i nyheter om kriminalsaker/forbrytelser og ulykker og naturkatastrofer.

Likevel sier han at han er glad dersom han hører nyheter om at lovbrytere spesielt, blir tatt, og han blir glad når det kommer saker om at staten satser på gamle hjem. Men han kunne gjerne tenke seg færre saker om politikk.

Utdrag fra intervjuet med P12, gutt:

Da han blir spurt om hvilke nyheter han kunne tenkt seg mer av, hvilke det er nok av og hvilke det er mye av sier han at:

- Det er mye krig og politikk. Jeg kunne tenkt meg mer om natur og om bortgjemte steder der det bor folk, sier han og legger til nyhetssendingene på TV dekker hans nyhetsbehov godt.

Utdrag fra intervjuet med P 14, gutt:

- Hjemme tar vi inn både norske og svenske TV-program, og når han sammenlikner de norske og svenske nyhetssendingene, konkluderer han slik: - Svenskene virker mer internasjonalt orientert. Vi blir opptatt av enkelte småsaker.

4.4. Dette husker informantene fra TV-nyhetene

Informantene fra de to elevgruppene husker stort sett de samme TV-nyhetene.

P1, jente, registrerer ikke alt hun ser like detaljert, forteller hun:

- Det er de verste sakene som Fritzl-saken som berører meg.

Utdrag fra intervjuet med P3, jente.

- Jeg husker spesielt saken om Josef Fritzl og skolemassakren i Finland i november i 2008. Vi har hørt om dette lenge og snakket mye om disse hendelsene på skolen.

Utdrag fra intervjuet med P7, jente:

På spørsmål om hva hun husker fra nyhetssendingene på TV, svarer hun slik:

- Nokas-ranet, Fritzl-saken som jeg synes var fæl. Den saken husker jeg fordi den var så ille. Fritzl-saken tok jeg inn over meg, legger hun til.

Utdrag fra intervjuet med P11, gutt:

Intervjuer: - Hva husker du fra TV-nyhetene?

- Jeg er opptatt av saker som rører meg, men ikke politikk! Jeg husker Josef Fritzl-saken og nyhetsoppdraget om skolemassakre.

Intervjuer:- Hva slags saker rører deg?

- Jeg husker saker om personer som ikke har det godt med seg selv. Jeg synes ofte synd på dem. Men jeg reagerer ikke noe sånt spesielt, grubler litt over det jeg har sett. Noe er jeg imot og noe holder jeg med. For det er ikke alle som har det så fint som vi i Norge.

Utdrag fra intervjuet med P12, gutt:

Intervjuer:- Hva husker du fra TV-nyhetene?

- Jeg var vel seks eller sju år da jeg så at World Trade Center ble angrepet. Jeg husker det som skjedde fordi det var så fælt, mange omkom. Jeg opplevde det som et slag i ansiktet.

4.5. Slik reagerer informantene på bilder de har sett i nyhetssendinger på TV

Svarene til jenter i gruppa med klare adferds- konsentrasjonsvansker er ulike. En av jentene svarer det hender at hun tenker på TV-bilder som hun har sett, og hun bekrefter at dette *hender noen ganger, spørns hvor blodige og voldelige de er*. En annen jente svarer hun *reagerer med engstelse med tanke på familien min*. En annen kan ikke huske at hun tenker på TV-bilder som hun har sett og en annen svarer: *-Jeg vet at jeg ikke liker bilder der jeg ser blod eller sykebiler som kommer med fulle sirener*. En annen jente svarer slik: *- Jeg husker et innslag fra i fjor, faktisk, der de blant annet viste folk som brente flagg. For meg var det innslaget så fælt at jeg husker at jeg valgte å gå vekk og ikke se mer*.

Av to gutter i gruppen med klare adferds- konsentrasjonsvansker svarer en: *Jeg blir sår når jeg ser TV-bilder av bomba byer og sånne knuste biler, døde mennesker og gjerningsmenn*. Neste gutt svarer: *- Noen av bildene går inn på meg, men jeg tenker ikke sånn veldig over hva jeg har sett. Jeg tenker på hva jeg har sett der og da, men ikke slik at jeg er opptatt av hendelser i ettertid*.

Svarene til referansegruppa viser at en jente sier hun *blir nesten litt redd dersom vi ser på krig i afrikanske land og tenker hvordan det ville vært om det samme hadde skjedd her*. En gutt sier det slik: *-Jeg synes det er høl i hue at de driver slik, og utrivelig å se på. Det hender fryktelig ofte at jeg drømmer om det jeg har sett på TV, som for eksempel skolemassakren i Finland. Det skjedde nær ved, og jeg tenker hvordan det ville blitt om skytingen hadde funnet sted her. Jeg tenker på følgene, og vi som er mye sammen, prater ofte om han som skjøt vilt rundt seg i Finland*. Informanten mener for øvrig at nyhetssendingene på TV bidrar til at vi *får opp auga* for det som skjer rundt oss og nevner i den sammenheng skolemassakren i Jokela i Finland på høsten 2008. En annen gutt i samme gruppen sier det slik: *- Jeg reagerer*

på bombing, at folk kan sette på seg en bombe og sprengne mennesker som de kan ha ansvar for.

Utdrag fra intervjuet med P2, jente:

Vedkommende beskytter seg selv mot dramatiske TV-nyheter ved å trekke seg unna og ikke se dem:

- Jeg liker ikke så godt å se eller vite om død og drap, og det er ganske bevisst fra min side når jeg unnlater å se slike sendinger på TV. Informanten sier at når hun ser dramatiske nyhetssendinger på TV, så ender ”det med at jeg ikke får sove eller at jeg tenker på at dette skjer sikkert også i Norge. Det er kanskje derfor jeg ikke vil se på nyhetssendinger på TV.

På oppfølgingsspørsmål om hvorfor hun reagerer slik på det hun ser, begrunner hun det med at det er ”fælt å se noen som har blod over seg”. På oppfølgingsspørsmål om det hender at hun tenker på TV-bilder som hun har sett, bekrefter hun at dette ”hender noen ganger, spørs hvor blodige og voldelige de er”.

Utdrag fra intervjuet med P4, jente:

- Jeg vet jeg blir engstelig når jeg ser bilder av folk som dør. Jeg begynner å skjelve og føler meg svimmel. For min del skyver jeg bevisst vekk TV-nyheter fordi jeg ikke føler at jeg har godt av å se på slike sendinger.

Utdrag fra intervjuet med P5, jente:

Intervjuer:- Hender det at du tenker på TV-bilder du har sett?

- Spørs hva det er. Men når de melder om drap og sånn, ja, da hender det jeg tenker at det ikke skal skje flere. Og det hender at jeg snur meg vekk fra skjermen dersom bildene blir for voldsomme for meg.

Intervjuer:- Har du gått vekk fra fjernsynet fordi bildene har vært for sterke?

- Jeg husker et innslag fra i fjor, faktisk, der de blant annet viste folk som brente flagg. For meg var det innslaget så fælt at jeg husker at jeg valgte å gå vekk og ikke se mer.

Svarene til jentene i referansegruppa viser at P7, jente, svarer slik:

Intervjuer: - Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?

-Jeg blir nesten litt redd dersom vi ser på krig i afrikanske land og tenker hvordan det ville vært om det samme hadde skjedd her.

Utdrag fra intervjuet med P8, jente:

På spørsmål om hvordan hun reagerer på bilder hun har sett i nyhetssendinger på TV, svarer hun slik:

- Kommer an på hvordan det er – er det forferdelig ekkelt med døde og kroppsdeler som ligger slengt rundt omkring, eller de bærer døde folk vekk, da hender det at jeg ser bort. Jeg synes ikke det er nødvendig å se dette som man kanskje tenker på etterpå.

Intervjuer: - Er det slik at du velger å verne deg, beskytte deg selv?

- Ja.

En av guttene i gruppen med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, informant P9, svarer det hender han tenker på TV-bilder han har sett:

...i alle fall dersom det er barn innblandet og når de filmer døde folk”:

da tenker jeg litt på at de har familie og sånn...

Utdrag fra intervjuet med P10, gutt:

Intervjuer: - Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendingene på TV?

- Noen av bildene går inn på meg, men jeg tenker ikke sånn veldig over hva jeg har sett. Jeg tenker på hva jeg har sett der og da, men ikke slik at jeg er opptatt av hendelser i ettertid.

Intervjuer: - Hvordan reagerer du på TV-bilder som viser krig, katastrofer, kriminalitet eller terror?

- Jeg synes det er fælt, at slik skal det ikke være. Men – jeg får jo ikke gjort noe med det.

Utdrag fra intervjuet med P11, gutt:

Intervjuer: - Hva slags saker rører deg?

- Jeg husker saker om personer som ikke har det godt med seg selv. Jeg synes ofte synd på dem. Men jeg reagerer ikke noe sånt spesielt, grubler litt over det jeg har sett. Noe er jeg imot og noe holder jeg med. For det er ikke alle som har det så fint som vi i Norge.

Utdrag fra intervjuet med P12, gutt:

Intervjuer: - Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?

- Kommer helt an på hva det dreier seg om.

Intervjuer: - Hvordan reagerer du på TV-bilder som viser krig, katastrofer, kriminalitet eller terror?

-Jeg synes det er høl i hue at de driver slik, og utrivelig å se på. Det hender fryktelig ofte at jeg drømmer om det jeg har sett på TV, som for eksempel skolemassakren i Finland. Det skjedde nær ved, og jeg tenker hvordan det ville blitt om skytingen hadde funnet sted her. Jeg tenker på følgene, og vi som er mye sammen, prater ofte om han som skjøt vilt rundt seg i Finland.

Intervjuer: - Hvordan reagerer kameratene dine på det som skjedde der øst?

- Virker som om det har gått inn på dem også.

4.6. Om det hender at informantene tenker på TV-bilder de har sett

På dette spørsmålet viser en av elevene i referansegruppen til en natt han ikke fikk sove, for da kom Kongo-saken med to dødsdømte, opp for ham. (Her henviser informanten til saken mot de to nordmennene som høsten 2009 ble dømt til døden i Kongo). Dette svaret skiller seg

klart fra de øvrige svarene i referansegruppa fordi de ikke viser til konkrete hendelser og heller ikke er preget av følelser. På den annen side synes svarene til referansegruppa også på dette punktet å være preget av større evne til rasjonalitet enn elevene i gruppa med adferds- og konsentrasjonsvansker. Det vises til dette sitatet som et eksempel:

Intervjuer: -Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?

-Nei, det skjer aldri. Og jeg har aldri brukt noe av det jeg har sett i skolearbeidet heller. Jeg kan heller ikke huske at skolearbeidet mitt på noen måte er blitt påvirket av nyhetssendinger på TV.

Svarene til en av jentene i referansegruppa lyder slik:

-Jeg blir nesten litt redd dersom vi ser på krig i afrikanske land og tenker hvordan det ville vært om det samme hadde skjedd her. En annen svarer hun beskytter seg og ser vekk fra skjermen når bildene av døde mennesker og kroppsdelar blir for nærgående.

En av guttene i referansegruppa synes det *er utrivelig å se på*. Han forteller at han fryktelig ofte drømmer om det han har sett på TV. I tillegg tenker han ofte hvordan det ville vært om det hadde funnet sted en skolemassakre som i Finland. Han forteller at han snakker mye om dette sammen med kameratene sine. En annen kommentar fra en av guttene i gruppene lyder slik:

- Det første jeg tenker på er at det egentlig er mange som burde hatt hjelp for sine psykiske plager. Når jeg tenker på krig, så kopler jeg krig med religion slik det vel er i mange ulike land.

Utdrag fra intervjuet med P1, jente:

Hun sier ”det hender at jeg tenker over det jeg ser”:

- Men det er ikke slik at jeg tenker veldig mye over det jeg har sett. Jeg kan ikke huske at jeg har mistet konsentrasjonen i skoletimen på grunn av dramatiske TV-nyheter jeg har sett. Informanten bruker i noen tilfeller noen av de dramatiske TV-bildene i nyhetssendingene til å løse ulike skoleoppgaver.

Utdrag fra intervjuet med P5, jente:

Intervjuer: - Hender det at du tenker på TV-bilder du har sett?

- Spørs hva det er. Men når de melder om drap og sårn, ja, da hender det jeg tenker at det ikke skal skje flere. Og det hender at jeg snur meg vekk fra skjermen dersom bildene blir for voldsomme for meg.

Utdrag fra intervjuet med P7, jente:

På spørsmål om hva hun husker fra nyhetssendingene på TV, svarer hun slik:

- Nokas-ranet, Fritzl-saken som jeg synes var fæl. Den saken husker jeg fordi den var så ille.
- Fritzl-saken tok jeg inn over meg, legger hun til.

Utdrag fra intervjuet med P9, gutt:

Men det hender han tenker på TV-bilder han har sett: ”..i alle fall dersom det er barn innblandet og når de filmer døde folk”:

- ...da tenker jeg litt på at de har familie og sånn...

Utdrag fra intervjuet med P 14, gutt:

- Intervjuer:- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?
- Sånn som den Kongo-saken som kom opp en natt jeg ikke fikk sove. (Her henviser informanten til saken mot de to nordmennene som høsten 2009 ble dømt til døden i Kongo). Det er noen ganger det kommer opp. Jeg kan ikke komme på at jeg har våknet som følge av det.

I gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker svarer fire av jentene at det hender at de i ettertid tenker over hva de har sett på TV. En av dem svarer slik: - *Spørs hva det er. Men når de melder om drap og sånn, ja, da hender det jeg tenker at det ikke skal skje flere.*

Ingen av jentene gir uttrykk for at TV-bildene har gjort inntrykk på dem over lengre tid. Den ene gutten i gruppa som svarer på spørsmålet, gir heller ikke uttrykk for at TV-bildene har påvirket ham særlig lenge: - *Jeg setter meg ikke ned og grubler sånn fem minutt etterpå, svarer han på spørsmålet om det hender at han tenker på TV-bilder han har sett.*

I referansegruppa svarer to jenter benektende på spørsmålet. Mens en tredje jente sier at *det skjer, men ikke så ofte.* En av guttene i samme elevgruppe forteller at det kan det skje dersom de har snakket om spesielle TV-innslag på skolen. En annen gutt i samme gruppe forteller at: - *Det er noen ganger det kommer opp. Sånn som den Kongo-saken som kom opp en natt jeg ikke fikk sove.* (Her henviser informanten til saken mot de to nordmennene som høsten 2009 ble dømt til døden i Kongo). Dette svaret skiller seg klart fra de øvrige svarene i referansegruppa fordi de ikke viser til konkrete hendelser og heller ikke er preget av følelser. På den annen side synes svarene til referansegruppen også på dette punktet å være preget av større evne til rasjonalitet enn elevene i gruppen med adferds- og konsentrasjonsvansker. Det vises til dette sitatet som et eksempel:

-Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?

-Nei, det skjer aldri. Og jeg har aldri brukt noe av det jeg har sett i skolearbeidet heller. Jeg kan heller ikke huske at skolearbeidet mitt på noen måte er blitt påvirket av nyhetssendinger på TV.

Totalt sett er det ingen store ulikheter i synet på nyhetsprioriteringen i de to elevgruppene.

4.7. - Bruker du noe av det du har sett til skolearbeidet?

Alle guttene, og tre av fem jenter i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, sier at de bruker noe av det de har sett i dramatiske TV-nyheter i skolearbeidet. I referansegruppa svarer to av tre jenter at de ikke har brukt noe av det de har sett i dramatiske TV-nyheter i skolearbeidet, mens to av tre gutter bruker de det har sett i skolearbeidet.

Utdrag fra intervjuet med P8, jente:

Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?

- Ja, men jeg blir ikke urolig på egne vegne, mer med tanke på hvordan det skal gå med verden.

Utdrag fra intervjuet med P9, gutt:

På spørsmålet om ”Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?”, svarer informanten at oppslagene i tilknytning til svineinfluensaen i begynnelsen av epidemien, om at folk måtte bruke maske for å beskytte seg hvis ikke så dør du, også påvirket skolearbeidet:

- Jeg tenkte veldig ofte på det og holdt folk på avstand fordi jeg tenkte på at jeg kunne bli utsatt for svineinfluensaen.

Utdrag fra intervjuet med P12, gutt:

Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet, i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?

- Jeg grøsser – klarer ikke å se blodflekker – og det er fælt å tenke på en som er skutt ned. Tenk om det hadde skjedd i Norge, da ville det vært enda verre. Og det hender jeg tenker på hva som ville skjedd dersom det hadde hendt noe slikt her - lokalt altså.

Utdrag fra intervjuet med P13, gutt:

Intervjuer:- Bruker du noe av det du har sett i skolearbeidet?

- Ja, jeg bruker ganske mye av det jeg har sett til ulike skoleoppgaver til for eksempel ulike sakprosaetekster.

Utdrag fra intervjuet med P 14, gutt:

Intervjuer:- Bruker du noe av det du har sett, i skolearbeidet ditt?

- Nei, egentlig ikke. Jo, det var da vi skulle skrive en historie. Da trakk jeg inn noe fra "Skrekkens gård" i Søndre Land.

4.8. - Konsentrasjonen svikter av og til i timene

Noen av informantene i begge elevgruppene sier at de av og til mister konsentrasjonen i skoletimene fordi de blir opptatt av hva de har sett i nyhetsendinger på TV.

Utdrag fra intervjuet med P5, jente:

Intervjuer:- Hender det at du tenker på det i andre timer?

- Ja, men da må jeg bare bli kvitt dem, få vekk de tankene og tenke på noe annet. Men det hender også at jeg har bruk for noe av det jeg har sett til løsning av skoleoppgaver. For eksempel da jeg hadde tentamen og i en bestemt sammenheng kunne henvise til et nyhetsoppslag om en dame som hadde falt på isen.

Utdrag fra intervjuet med P10, gutt:

Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser. I hvilken grad mener du dette kan ha påvirket skolearbeidet ditt?

- Det er ikke ofte, men det har skjedd – og inntrykkene fra bilder i TV-nyhetene kan plutselig komme opp. Men det er ikke slik at jeg bare er opptatt av det.

Utdrag fra intervjuet med P11, gutt:

Informanten opplever ikke at TV-nyheter påvirker konsentrasjonen i timene. Han mener TV-nyhetene ikke påvirker hverdagen hans, men sier samtidig at han og kameratene er opptatt av og snakker sammen "om folk som gjør dumme ting som Fritzl (Josef Fritzl-saken i Østerrike, min anmerkning).

Utdrag fra intervjuet med P13, gutt:

Intervjuer:- Har det skjedd at du har begynte å tenke på hva du har av nyhetsendinger på TV og mistet konsentrasjonen i skoletimen?

- Dersom vi har snakket om krig og katastrofer på skolen, så kan det ha skjedd. Men ikke ofte!

Utdrag fra intervjuet med P 14, gutt:

Intervjuer:- Hender det at du mister konsentrasjonen i timene på grunn av nyheter du har sett på TV?

- Ja, og da har det vært Kongosaken og noe som skjedde i Irak jeg begynte å tenke på.

Intervjuer:- Hva er det ved Kongo-saken som berører deg?

- Det har kommet fram bilder av en som sto og smilte... hvordan kunne han stå der og tørke blod og ikke ha noe med det å gjøre?

4.9. - Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?

Samtlige gutter i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker bekrefter at TV-nyheter har gjort dem engstelige. Denne engstelsen har påvirket skolearbeidet og hverdagen deres på skolen. I elevgruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, forteller en gutt at oppslagene om svinefluensaen førte til at han holdt seg for seg selv for å unngå smitte. En jente i samme gruppe forteller at hun blir litt urolig av og til i timene. Svarene viser ikke noen entydig forskjell i gutters og jenters reaksjonsmåte.

En gutt i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker forteller at oppslagene i begynnelsen av svineinfluensaen om at folk måtte ta i bruk maske for å beskytte seg mot smitte, påvirket skolearbeidet hans. Dette tenkte han veldig ofte på: *.. og holdt folk på avstand fordi jeg tenkte på at jeg kunne bli utsatt for svineinfluensaen.* En annen gutt forteller at *..inntrykkene fra bilder i TV-nyhetene kan plutselig komme opp. Men det er ikke slik at jeg bare er opptatt av det.* En tredje gutt i gruppa mener TV-nyhetene ikke påvirker hverdagen hans, men sier samtidig at han og kameratene er opptatt av og snakker sammen *om folk som gjør dumme ting som Fritzl* (Josef Fritzl-saken i Østerrike, min anmerkning). Tabell nr. 3 på neste side viser om informantene er blitt engstelige etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/ forbrytelser- og i hvilken grad dette har påvirket skolearbeidet deres.

Tabell nr. 3.

Oversikten fordeler seg etter kjønn, adferds- og konsentrasjonsvansker, ingen vansker og viser om informantene er blitt engstelige etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- og i hvilken grad dette har påvirket skolearbeidet deres.

	Adferdsvansker	Konsentrasjonsvansker	Ingen vansker	Blir du engstelig etter å ha sett dramatiske TV-nyheter og i hvilken grad har dette påvirket skolearbeidet?			
				Ja, av og til	Nei	Vet ikke	Ikke besvart
Jenter							
P1	X	X			X		
P2	X	X					X
P3	X	X		X			
P4	X	X				X	
P5	X	X		X			
P6			X		X		
P7			X		X		
P8			X	X			
Gutter							
P9	X	X		X			
P10	X	X		X			
P11	X	X			X		
P12			X	X			
P13			X		X		
P14			X				

En jente i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker forteller at hun etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser av og til blir urolig i timene. En annen jente i gruppa svarer at hun kjente seg provosert første gangen hun så Josef Fritzl-saken omtalt på TV. To andre jenter sier derimot at deres skolearbeid aldri har blitt påvirket av nyhetsendinger på TV, men en annen jente påpeker at hun ikke blir bekymret av det hun ser på TV. Den siste jenta er derimot opptatt av samfunnsutviklingen, og ikke i det hele tatt opptatt av hvorvidt nyhetene kan ha påvirket skolehverdagen hennes.

Både jenter og gutter i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker reagerer emosjonelt på oppslag i TV-nyhetene. En jente bekrefter at hun blir urolig i timene av oppslag i TV-nyhetene. Sett under ett viser svarene fra guttene og jente i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker liten eller ingen forskjell med tanke på hvorvidt nyhetsoppslag har påvirket skolearbeidet deres.

I referansegruppa viser svarene at to jenter aldri har latt skolearbeidet bli påvirket av nyhetssendinger på TV. En av dem formulerer seg slik: *-Jeg har heller ikke latt TV-nyheter påvirke skolearbeidet mitt, og går ikke tenker på hva jeg har sett, legger hun til.*

En av guttene i denne gruppa sier at han ble urolig for at svineinfluensaen *skulle komme og ta livet av oss*, men verken han eller noen av de andre guttene i gruppa sier at nyhetsoppslag har påvirket skolearbeidet deres. Derimot uttrykkes det en viss engstelse på mer generell basis for hva som kan skje. Dette svaret er ganske typisk for guttene i denne gruppa ved at de tilkjennegir en viss engstelse som følge av TV-nyheter. Men de sier derimot ikke at oppslagene har påvirket skolearbeidet deres.

Utdrag fra intervjuet med P3, jente:

*Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?
- Det kan faktisk skje at jeg blir litt urolig av og til i timene.*

Utdrag fra intervjuet med P8, jente:

*Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?
- Ja, men jeg blir ikke urolig på egne vegne, mer med tanke på hvordan det skal gå med verden.*

Utdrag fra intervjuet med P9, gutt:

På spørsmålet om "Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?", svarer informanten at oppslagene i tilknytning til svineinfluensaen i begynnelsen av epidemien om at folk måtte bruke maske for å beskytte seg hvis ikke så dør du, påvirket også skolearbeidet.

Utdrag fra intervjuet med P10, gutt:

*Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet forbrytelser. I hvilken grad mener du dette kan ha påvirket skolearbeidet ditt?
- Det er ikke ofte, men det har skjedd – og inntrykkene fra bilder i TV-nyhetene kan plutselig komme opp. Men det er ikke slik at jeg bare er opptatt av det.*

Utdrag fra intervjuet med P11, gutt:

Intervjuer:- Hender det at du blir engstelig av nyhetsoppslag i TV?

-Jeg engster meg mye ”sånn om klima, vann som stiger ” og når jeg tenker på det, da blir jeg urolig. Jeg reagerer også når det er terrorister i andre land i nærheten av meg. Jeg tenker på tegningen av Muhammed og liker ikke å høre om folk som ringer på dører og bryter seg inn hvis det ikke er noen som åpner.

Informanten opplever ikke at TV-nyheter påvirker konsentrasjonen i timene. Han mener TV-nyhetene ikke påvirker hverdagen hans, men sier samtidig at han og kameratene er opptatt av og snakker sammen *om folk som gjør dumme ting som Fritzl* (Josef Fritzl-saken i Østerrike, min anmerkning).

Utdrag fra intervjuet med P12, gutt:

Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet, i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?

- Jeg grøsser – klarer ikke å se blodflekker – og det er fælt å tenke på en som er skutt ned. Tenk om det hadde skjedd i Norge, da ville det vært enda verre. Og det hender jeg tenker på hva som ville skjedd dersom det hadde hendt noe slikt her - lokalt altså.

Utdrag fra intervjuet med P 14, gutt:

Intervjuer:- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?

- Svineinfluensaen..da ble jeg urolig for at den skulle komme og ta livet av oss. Krig..tanken har streifet meg om at det kan skje her oppe, og sikkert noen dumminger som har klekket ut noe som kan gjøres.

4.10. - I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

Svarene viser at elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker er både bekymret samtidig som noen ikke bryr seg. Detaljene viser at to av elevene nevner henholdvis klimaspørsmål og krigen i Afghanistan som årsak til sin bekymring. Utenom en informant som er opptatt av seg selv, er de øvrige elevenes bekymring først og fremst knyttet til hva som kan skje med deres nærmeste familie.

Svarene til de elevene i referansegruppa som har svart på spørsmålet, viser at de heller ikke er generelt bekymret for hva som kan skje med seg. Men en av disse elevene knytter sin bekymring til nyheter om naturkatastrofer. En annen informant tilkjenner sin bekymring for den generelle samfunnsutviklingen uten å knytte den til hva han har sett på TV.

Tabell nr. 4.

Tabellen viser i hvilken grad informantene er bekymret for hva som kan skje med seg.

	Adferds- vansker	Kons. vansker	Ingen vansker	I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?					
				Aldri	Av og til	Ofte	Vet ikke	Ikke besvart	Byr seg ikke
Jenter									
P1	X	X		X					
P2	X	X							X
P3	X	X						X	
P4	X	X						X	
P5	X	X			X				
P6			X						X
P7			X			X			
P8			X		X				
Gutter									
P9	X	X				X			
P 10	X	X			X				
P 11	X	X		X					
P 12			X		X				
P 13			X						X
P 14			X					X	

Utdrag fra intervjuet med P7, jente:

Intervjuer:- I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Jeg er ikke bekymret hele tiden for hva som kan skje med meg. Nyheter om naturkatastrofer gjør meg engstelig, selv om det er ganske trygt hos oss. Men når jeg går ute alene, hender det jeg tenker på hva som ville skje dersom det skulle oppstå jordskjelv der jeg befinner meg.

Utdrag fra intervjuet med P8, jente:

Intervjuer: - I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Nei, jeg blir ikke bekymret av det jeg ser på TV. Men jeg blir bekymret som en del av samfunnet, bekymret over utviklingen i samfunnet.

Utdrag fra intervjuet med P9, gutt:

Intervjuer:-I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Jeg er nok mest bekymret for dem som tilhører min nærmeste familie. I forbindelse med en trafikkulykke der foreldrene og broren til en kompis omkom, ble jeg veldig opptatt av at dette kunne skje med mamma også. For det er noen nyheter jeg tenker spesielt på, særlig når en vet at

det dør mennesker hvert 10. sekund og så sitter jeg på skolen og har det bra. Jeg blir sår når jeg ser TV-bilder av bomba byer ”og sånne knuste biler, døde mennesker og gjerningsmenn”.

Utdrag fra intervjuet med P10, gutt:

Intervjuer: - I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Sjelden, men jeg har jo tenkt på at det kan skje alle. Men en kan ikke gå rundt og bry hodet sitt med hva som kan skje, da blir en dårlig etter hvert.

Utdrag fra intervjuet med P13, gutt:

Intervjuer:- I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Tja, det spørs litt hva saken dreier seg om. Jeg er ikke spesielt bekymret. Jeg tror ikke det er spesielt smart å bekymre seg. Det svekker immunforsvaret. Jeg prøver å finne ut det som er mest positivt, tror på det og så får det gå som det går.

4.11. Oppsummering av funnene

Alle informantene ser på TV-nyheter, og alle har en mening om TV-nyheter. Sammenlikningen mellom de to elevgruppene viser at det er forskjell i interessen for de daglige TV-nyhetene mellom jentene i gruppene og mellom guttene i gruppene. Også innad i de to gruppene er interessen for de daglige sendingene varierende. Sammenlikner en de to gruppene uten å skille mellom kjønn, har referansegruppa et totalt mye høyere konsum av TV-nyheter enn gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker.

Gutter og jenter i gruppa med klare adferds-og konsentrasjonsvansker forteller at de reagerer på TV-nyheter med sterk aversjon. Referansegruppa har en mer rasjonell oppfatning av innhold i TV-nyheter enn gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker. Referansegruppas svar er i større grad knyttet til hvilke saksområder de er opptatt av og de er samtidig langt mindre emosjonelle enn den andre gruppa. Referansegruppa henviser heller ikke til lokale eller nasjonale begivenheter eller personer de kjenner for å understreke hvilke TV-nyheter de er mest opptatt av og interessert i.

Om sitt syn på mediens nyhetsprioritering skiller referansegruppas svar seg ut ved de er mer saksorienterte enn elevgruppa som har klare adferds- og konsentrasjonsvansker. Sju av de åtte informantene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker husker TV-nyheter der innslagene dreier seg om internasjonal politikk, terror og ulike typer kriminalitet innenlands og utenlands. Innslaget om internasjonal politikk gjaldt det amerikanske

presidentvalget der Barak Obama ble vinner. Terrorinnslaget gjaldt angrepet mot World Trade Center i New York i 2001. Innslagene om utenlands kriminalitet gjaldt skolemassakren i Finland og Josef Fritzl-saken i Østerrike. Innslagene om innenlands kriminalitet gjaldt Nokas-ranet i Stavanger og drapene på ”Skrekkens gård” i Søndre Land i Oppland.

På den annen side husker elevene i referansegruppa stort de samme nyhetsinnslagene som elevgruppa med konsentrasjons- og adferdsvansker. Fem av de seks elevene i referansegruppa husker TV-nyheter der innslagene dreier seg om internasjonal politikk, internasjonal terror og ulike typer kriminalitet innenlands og utenlands. Innslagene om internasjonal politikk gjaldt det amerikanske presidentvalget i 2009 og den amerikanske presidentens Nobel-besøk i Oslo høsten 2009. Terrorinnslaget gjaldt angrepet mot World Trade Center i New York i 2001. Innslagene om utenlands kriminalitet gjaldt skolemassakren i Finland og Josef Fritzl-saken i Østerrike. Innslaget om innenlands kriminalitet gjaldt Nokas-ranet.

På spørsmålet om det hender at informantene tenker på TV-bilder de har sett, er svarene hos begge gruppene uansett kjønn, preget av at de reagerer sterkt blant annet ved å snu seg vekk, blir engstelige og reagerer med svimmelhet og skjjelving. Alle elevene i gruppa som har klare adferds- og konsentrasjonsvansker, gir uttrykk for at de blir påvirket av TV-bilder de har sett. Reaksjonene til elevene i de to gruppene er relativt like. Svarene til jentene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker viser at de er empatiske og preget av følelser, slik dette sitatet viser: *.. det hender at jeg snur meg vekk fra skjermen dersom bildene blir for voldsomme for meg.* Svarene til guttene synes ikke å være like preget av følelser for de menneskene som vises på bildene, slik dette sitatet kan være et eksempel på: *- Noen av bildene går inn på meg, men jeg tenker ikke sånn veldig over hva jeg har sett. Jeg tenker på hva jeg har sett der og da, men ikke slik at jeg er opptatt av hendelser i ettertid.*

Flertallet av elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker sier at de i sitt skolearbeid drar nytte av det de har sett i dramatiske TV-nyheter. Et lite mindretall av informantene i denne elevgruppa sier de mister konsentrasjon i timene av og til som følge av det de har sett i dramatiske TV-nyheter. På den annen side bekrefter samtlige gutter i gruppa at TV-nyheter har gjort dem engstelige. Denne engstelsen har både påvirket skolearbeidet og hverdagen deres på skolen. På spørsmålet om i hvilken grad informantene er bekymret for at noe kan skje med dem, viser svarene at elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker både er bekymret, men også at noen av dem ikke bryr seg om hva som

kan skje med dem. Elevene i referansegruppa synes å bruke TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter, for å samle informasjon og kunnskap. På den annen side er det et mindretall i denne gruppa som bruker det de har sett i dramatiske TV-nyheter i sitt skolearbeid.

Elever i begge gruppene forteller at nyhetsendinger har påvirket skolearbeidet deres. Referansegruppas svar viser at nyhetsoppdrag har påvirket dem i varierende grad, men sammenliknet med den andre gruppa er reaksjonen deres mer nyansert.

På spørsmålet om de er bekymret for hva som kan skje med seg, viser svarene at elever i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker er henholdsvis bekymret og likegyldige. Svarene fra referansegruppa tyder på at de heller ikke er generelt bekymret for hva som kan skje med seg.

For hele undersøkelsen tyder empirien på at de svakeste elevene er minst i stand til å forsvare seg mot inntrykk fra dramatiske TV-nyheter. Empirien tyder på at TV-nyheter fører til alt fra sårhet til at en trekker seg vekk fra TV-skjermen mens sendingen pågår. Både jenter og gutter i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker reagerer emosjonelt på oppslag i TV-nyhetene. Felles for reaksjonene er at elevene ønsker å beskytte seg mot innholdet.

Samtlige intervju følger som vedlegg nummer 6.

5. DRØFTING AV FUNNENE I EMPIRIEN

I dette kapitlet drøftes funnene i empirien i forhold til relevant teori.

5.1. Innledning

Det kognitive stadiet informantene beveger seg innenfor, beskrives hos Piaget som ”alderen 11+ år” – det vil si fra om lag 11 år og til om lag 15 år - som en tidsfestet ramme for det formeltoperasjonelle stadiet der evnen til å resonnere er fremtredende med tanke på løsning av abstrakte og hypotetiske problem (Tetzchner 2005: 173). Men Piaget setter ikke utviklingen inn i en så personlig sammenheng som Vygotsky, som legger vekt på at utviklingen drives frem av seksuell utvikling (Karpov 2005:206). Hos Vygotsky innen den sosialkonstruktivistiske retningen defineres utviklingstrinnene informantene beveger seg innenfor som den femte og den sjette fasen, og preges av at en går over til et mer abstrakt nivå som dekker en utviklingsperiode på om lag seks år fra om lag 11 til om lag 17 år. I Vygotskys virksomhetsteori er internaliseringsfasen og den indre refleksjon det nivået som setter dem i stand til å reflektere, og i Piagets standardteori det formelt-operasjonelle stadiet. Slik jeg ser det, gir både Piaget og Vygotskys teorier om kognitiv utvikling en reflektert bakgrunn for å forstå hvilke prosesser som har betydning for hvordan individ oppfatter verden.

I motsetning til Piaget og teorier innen logisk konstruktivisme, synes den sosialkonstruktivistiske retningen å skille seg klart ut ved sin vektlegging av at kognitiv utvikling, kognitiv refleksjon er forbundet med virksomheter. En vil mene at det å forholde seg til formidling av TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter spesielt, kan forstås som en internalisering av en type virksomhet og *systemer av målrettede handlinger barn inngår i med omgivelsene* (Tetzchner 2005: 201). I dette vil en implisitt anta at nyhetsformidling på TV dermed blir en del av deres kognitive struktur. Tetzchners konklusjon om at barn – jfr. her 1.3 side 10 - blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsyn, synes spesielt sterk fordi den henviser til en generell enighet om den negative påvirkningen (Tetzchner 2005: 562). Tetzchner utdyper ikke hva som ligger i at barn blir negativt påvirket, men en oppfatter dette slik ut fra konteksten i materialet hans, at aggresjon på fjernsynet kan få barn til å bli opptatt av vold. Slik en ser det, ligger det implisitt i konklusjonen at aggresjon som blir vist på fjernsynet kan bidra til at aggresjon, aggressive reaksjoner og vold blir alminneliggjort. Alminneliggjøringen kan ut fra dette bety at barn ser på aggresjon, vold og voldsbruk som tilnærmet dagligdagse hendelser. En vil ikke se bort fra at implisitt i en slik alminneliggjøring

kan det også ligge godtakelse og aksept av aggresjon. På den annen side hevder Tetzchner at for barn som ser mye vold på fjernsynet, vil vold framtre som en vanlig hendelse (Tetzchner 2005:565). I spørsmålet om hvorvidt barn blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsynet, kan det tyde på at Werner støtter Tetzchners konklusjon som det er vist til ovenfor. Werner er først og fremst opptatt av hvilke visuelle inntrykk barn blir utsatt for. På den annen side omfatter Werners konklusjon og skepsis alle medier, og favner sånn sett videre enn Tetzchner, Slik en ser det, viser dette på den ene side hvor viktig visuelle inntrykk kan være for den enkeltes virkelighetsforståelse. På den annen side tyder empirien i denne oppgaven på at de svakeste elevene er minst i stand til å forsvare seg mot inntrykk fra dramatiske TV-nyheter. Empirien i denne oppgaven synes derfor å støtte den skepsisen som er framkommet både hos Werner og Tetzchner om den negative påvirkningen *med hensyn til hva barn ser* (Werner 1994:90) og Tetzchners konklusjon som påpeker at det generelt er enighet om at barn blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsynet (Tetzchner 2005: 562).

5. 2. Interessen for de daglige nyhetssendingene

Et sentralt spørsmål på dette punktet er i hvilken grad informantenes interesse for nyheter er dannet på selvstendig grunnlag. Hos Vygotsky synes dette å være mer direkte og konkret beskrevet enn hos Piaget, og derfor belyses dette her gjennom Vygotskys teorier. I Vygotskys femte og sjette fase- sosiale og kommunikative virksomheter fra 11-15 år, og lærings- og yrkesvirksomheter som dekker perioden 15-17 år, har utviklingen blitt løftet opp til mer abstrakte plan. Fasen er konsentrert om samhandling i forhold til gruppenormer, det å ta inn over seg andres motiv og initiativ for å løse livsproblem. I den sjette og siste fasen er den kognitive utviklingen knyttet til samfunnsnivået med utprøving av yrkesliv, forskningsarbeid og livsprosjekter (Tetzchner 2005: 201). Ut fra dette synes det rimelig å anta at informantenes oppfatning og forståelse av nyheter, vil være et resultat av at de forholder seg til andre mennesker og deres oppfatning og forståelse av nyheter. Dette synes også relevant med tanke på at formal-logisk tenkning hos Vykotsky knyttes til et stadium som tar i bruk helt nye sider i forhold til deres evne til å se seg selv i en større og mer selvreflektert sammenheng de brått har oppdaget eksistensen av (Karpov 2005: 205). På den annen side synes forskjellen i svarene hos de to elevgruppene interessant med tanke på at TV hos Tetzchner betegnes som en sterk sosialisator, og slik sett kan ses i forhold til Karpovs synspunkt . Hos Karpov er overføringen av sosiale verdier og normer beskrevet som et forhold påvirket både av foreldre og jevnaldrende fordi tenåringer på dette stadiet forholder seg til blant annet jevnaldrende

grupperes standard for adferd. Denne mekanismen synes derfor å forsterke antakelsen om at informantenes oppfatning av TV-nyheter og dramatiske TV-nyheter spesielt, vil være påvirket fra flere hold. (Karpov 2005:210). Ut fra dette kan det være rimelig å anta respondenter i begge gruppene gir uttrykk for interesse for de daglige nyhetssendingene på TV, som er absorbert gjennom en sammensatt sosial prosess der de selv påvirkes og er bestemmende for deres interesse for nyhetssendinger på TV.

På den annen side skiller elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker seg tydelig ut fra referansegruppa ved at de ser sjeldnere på TV-nyheter enn referansegruppa. Slik dette er beskrevet hos Tetzchner, kan den reduserte TV-seingen på den annen side bidra til at deres kulturelle felleseie blir redusert. I neste omgang kan det i henhold til Tetzchner ha betydning for hva de snakker om. På den annen side kan det også være spørsmål om hvordan deres reduserte konsum av TV-nyheter påvirker kunnskapsnivået deres knyttet til TV-nyheter. Ut fra dette kan det antas at ulikheten i konsum av TV-nyheter kan bidra til et skille nettopp i de to elevgruppenes kunnskapsnivå. Samtidig er elevgruppenes forståelse av TV-nyheter og deres tolking av det som observeres, grunnlag for konstruksjoner av virkeligheten (Nordahl 2009: 32). Dette kommer frem hos Nordahl når han påpeker at menneskets handling er *manifestasjoner av virkelighetsoppfatninger og mål, ønsker eller verdier* (Nordahl 2009: 30). Slik en ser det, er tolkingen grunnlag for at virkelighetsoppfatningen blir subjektiv og spesiell for hvert enkelt individ. Elevene i de ulike gruppene vil ut fra dette lett kunne holde fast ved sin opplevelse av TV-nyheter og i begrenset grad være villig til å endre sitt forhold til TV-nyheter.

5.3. Hvilke TV-nyheter de er mest opptatt av, mest interessert i og husker

Når informantene skal forklare hvilke TV-nyheter de er mest opptatt av, mest interessert i og husker, tvinges de slik en ser det, til å reflektere over sine egne preferanser. Både Vygotskys og Piagets teorier tyder på at informantene ut fra det stadiet de har nådd i sin kognitive utvikling, kan være i stand til indre refleksjon slik at deres ytre prosesser går over i indre kognitive prosesser (Tetzchner 2005: 200). På den annen side er utviklingsfasen ifølge Vygotsky preget av hvordan de forholder seg til gruppenormer og dessuten evner å leve seg inn i andre menneskers motiv (Tetzchner 2005: 201). Ut fra dette synes det relevant å stille spørsmål ved i hvor stor grad deres synspunkt er fattet uavhengig av andre fordi elevene i de to gruppene stort sett husker de samme nyhetsinnslagene. Men i motsetning til gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker bruker ikke referansegruppa sterke emosjonelle

uttrykk for å beskrive hva slags nyheter de er mest interessert i. I hvilken grad dette kan tyde på at elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker har vanskeligere for å forholde seg rasjonelt til TV-nyheter enn referansegruppa, er vanskelig å si. På den annen side viser empirien at ingen av elevene i referansegruppa må bearbeide inntrykk fra nyheter på TV i en aktiv og bevisst prosess. De uttrykker også en langt mer rasjonell holdning til TV-nyheter enn gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, ikke minst ved at de forholder seg til TV-nyheter som en informasjonskilde. Samlet sett tyder empirien på at referansegruppa ser ut til å ha utviklet skjema som gjør informasjonen fra TV-nyheter meningsfull for dem, mens empirien kan indikere at den kognitive utviklingen for elevgruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker, ikke har nådd samme nivå. Denne forskjellen kan tyde på at gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker dermed ikke har gjennomgått kognitiv utvikling slik dette er beskrevet hos Piaget hvor utvikling skjer gjennom å erkjenne nye kognitive konflikter (Tetzchner 2005: 168), eller som hos Vygotsky i internaliseringsfasen *at de ytre prosessene blir fullt rekonstruert som indre prosesser* (Tetzchner 2005: 200), og at en gjennom dette blir mer selvstendig. Araï (Araï 2001:33, 36,37) forklarer slike prosesser knyttet til skjema som informasjonsaksepterende system. Det interessante i denne sammenheng, er Araï's påpekning av at informasjonen er meningsfull så lenge den passer et individs skjema, det vil si den kunnskap om verden som individet har gjort til sin egen gjennom internalisering. Disse utviklingstrekkene synes også relevante for gjennomgangen av hvilke nyheter respondentene husker når flertallet av informantene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker husker TV-nyheter der innslagene dreier seg om internasjonal terror og ulike typer kriminalitet innenlands og utenlands. (Innslaget om internasjonal politikk gjaldt det amerikanske presidentvalget der Barak Obama ble vinner. Terrorinnslaget gjaldt angrepet mot World Trade Center i New York i 2001. Innslagene om utenlands kriminalitet gjaldt skolemassakren i Finland og Josef Fritzl-saken i Østerrike. Innslagene om innenlands kriminalitet gjaldt Nokas-ranet i Stavanger og drapene på "Skrekkens gård" i Søndre Land i Oppland). Forklaringen på at elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker husker innslagene om internasjonal terror og ulike typer kriminalitet innenlands og utenlands, kan skyldes at de husker saker som rører dem, slik en av informantene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker sier det. På den annen side husker elevene i referansegruppa stort sett de samme nyhetsinnslagene. Slik sett tyder svarene på at det er liten eller ingen forskjell på reaksjonene hos de to gruppene. Fem av de seks elevene i referansegruppa husker TV-nyheter der innslagene dreier seg om internasjonal politikk, internasjonal terror og ulike typer kriminalitet innenlands og utenlands.

(Innslagene om internasjonal politikk gjaldt det amerikanske presidentvalget i 2009 og den amerikanske presidentens Nobel-besøk i Oslo høsten 2009. Terrorinnslaget gjaldt angrepet mot World Trade Center i New York i 2001. Innslagene om utenlands kriminalitet gjaldt skolemassakren i Finland og Josef Fritzl-saken i Østerrike. Innslaget om innenlands kriminalitet gjaldt Nokas-ranet.) Ut fra dette synes det relevant å påpeke betydningen av at fordi *sosiale verdier og normer regulerer relasjoner mellom medlemmer av samfunnet*, påvirkes *herredømmet og internaliseringen av disse komponentene av sosial bevissthet med bakgrunn i interpersonale samhandlinger, spesielt i den konteksten av samhandling som er knyttet til foreldre (Bozhovich, 1968, 1995; Dubrovina, 1987; Elkonin, 1971/1972, 1989; Elkonin og Dragunova, 1967)* (Karpov 2005:2109). Samtidig vil en anta at det kan ligge implisitt en type påvirkning knyttet til jevnaldrende gruppe, slik at gruppens standard også kan ha en viss påvirkningskraft med tanke på hvilke TV-nyheter de er mest opptatt av, mest interessert i og husker (Karpov 2005:210)

5.4. Om informantenes syn på mediernes nyhetsprioritering

Også på dette punktet viser en til Araï (Araï 2001:33, 36,37) og Nordahl (2009:13, 32) fordi de konkret påpeker de mentale prosesser som er forutsetning for den enkeltes virkelighetsoppfatning. Slik en ser det, vil skjema være vesentlig for å forstå det teoretiske utgangspunktet som ligger til grunn for informantenes oppfatning av nyhetsprioriteringen og som gjør ulike nyhetsinnslag meningsfulle for dem. På den annen side vil en anta at informantenes syn på mediernes nyhetsprioritering bør ses i sammenheng med hvilke alternative TV-nyheter de har sett i tillegg til Dagsrevyens ulike sendinger. Derfor synes det interessant at den ene informanten – en gutt i referansegruppa som ser svenskproduserte TV-nyheter og har kunnskap om alternative nyheter på TV - reagerer negativt på Dagsrevyen. Hans synspunkt spesielt avviker fra de øvrige i begge gruppene. Slik en ser det, tyder dette på at informantene har utviklet ulike skjema, ulike rammer for hva slags informasjon som er meningsfull for dem, og ut fra dette ulike oppfatninger om hva slags virkelighet de ønsker å forholde seg til.

5.5. Slik reagerer informantene på bilder de har sett i nyhetssendinger på TV

Utgangspunktet også for informantenes reaksjoner på bilder de har sett i nyhetssendinger på TV, finnes i internaliseringsfasen og deres mentale forutsetninger for *indre refleksjon* (Tetzchner 2005: 200). Hos Vygotsky er interessen knyttet til at utviklingen går over i mer abstrakte former, hvor de blant annet er i stand til å sette seg inn i andres motiv. En vil anta at

10.klassinger ut fra Vygotskys teori, nettopp kan sette seg inn i og forstå bakgrunnen for bildebruk og innslag. På den annen side vil en med utgangspunkt i Vygotskys teorier ikke se bort fra at deres reaksjoner på bilder bør ses i sammenheng med påvirkning fra både foreldre og jevnaldrende (Bozhovich, 1968, 1995; Dubrovina, 1987; Elkonin, 1971/1972, 1989; Elkonin og Dragunova, 1967) (Karpov 2005:210). Slik sett kan en slutte seg til Tetzchner. Etter hans syn bør påvirkningen fra fjernsynet på den annen side ses i forhold til seernes evnenivå og alder. I tillegg påpeker Tetzchner betydningen av *hvordan det barn ser på fjernsynet, blir behandlet i lek og samtaler med barn og andre voksne* (Tetzchner 2005: 566). Slik en ser det, er dette på linje med Vygotskys tenkning om at man utvikler sin kunnskap sammen med andre mennesker (Philips og Solis 2000: 96-97). Hos ham er det samhandlingen og samarbeidet i en sosial sammenheng, som bidrar til samhandling med voksne som kan mer enn dem selv, en vesentlig faktor for læring innen sosiale rammer. Slik dette er beskrevet, vil en ikke se bort fra at TV-seing kan være en av flere sosiale aktiviteter som kombinert med høytlesing og diskusjon vil kunne bidra til læring gjennom sosiale prosesser (Philips og Sollis 2000: 88 og 89). På den annen side påpekes det hos Piaget at utviklingen over i stadiet formelle operasjoner muliggjør uendelig bruk av innsikt og kunnskap i mer sammensatte system enn før (Feldman 2004:223). Ut fra dette vil en anta at informantenes reaksjoner på bilder de har sett i nyhetsendinger på TV, i større grad enn på tidligere stadier vil være basert nettopp på deres egne erfaringer og derigjennom kunne fremstå som mer individuelle. Samtidig viser empirien at en står overfor et dilemma når Dagsrevyen ser ut til å vekke slike reaksjoner som empirien dokumenterer. På den annen side påpeker Tetzchner den store påvirkningskraften TV har overfor barn og ungdommer, ikke minst fordi de ser mye på TV, men også fordi populære program utgjør *et kulturelt felleseie som er med på å bestemme hva de snakker om* (Tetzchner 2005: 566). På den annen side er spørsmålet i hvilken grad Dagsrevyen kan stå som garantist for innholdet i møtet mellom kommersiell markedsorientering, profesjonelle nyhetsverdier og kravet om å ta menneskelige hensyn. Rasmussens bygger sine innvendinger mot nyhetsjournalistikken nettopp på profesjonaliseringen. Den har ledet vekk fra allmenn moralsk dømmekraft, etter hans syn (Rasmussen 2001:127).

Slik en ser dette, støtter Werners forskningsresultat Rasmussens kritiske holdning. Selv om Werners forskning er gjort blant barn og denne oppgaven er basert på utsagn fra så unge mennesker som elever i 10. klasse i ungdomsskolen, kan det på den annen side være grunn til å påpeke hennes generelle utsagn: *Det er grunn til å være kritisk overfor mye av innholdet i*

mediene og med hensyn til hva barn ser (Werner 1994:90). I så måte mener en det er nyttig å vise til Tetzchners konklusjon som viser til at det generelt er enighet om at barn blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsynet (Tetzchner 2005: 562). Han viser til eksperimenter der barn har fått se voldelige filmer, og der barna kort tid etterpå viser modelleffekter knyttet til filmen.

5.6. - Kan det skje at du plutselig blir sittende og tenke på hva du har sett i nyhetssendinger på TV?

Innen Piagets øverste utviklingstrinn, formelle operasjoner, hevder Piaget ifølge Feldman, at de kognitive strukturene er tilstrekkelig utviklet til at *the growing mind has reached the peak of its potential powers as a vehicle for achieving knowledge and understanding experience, of coming to understand what is true* (Piaget, 1972) (Feldman 2004:223). Noen av informantene bekrefter at de plutselig blir sittende og tenke på hva de har sett i nyhetssendinger på TV. Empirien kan tyde på at informantene bruker mulighetene på dette utviklingstrinnet i uendelige variasjoner og ikke minst forestilte scenarier. På den annen side samsvarer informantenes opplevelse godt med Waldahls beskrivelse av hva som skjer i de tilfellene meldinger om truende eller oppsiktsvekkende hendelser ikke er korrekte (Waldahl, 2002: 259-260). Svarene kan tyde på at elever i de to gruppene integrerer inntrykkene sine fra TV-nyheter stort sett på samme måte, og derfor får en relativt lik reaksjon på skolen. På den annen side bør en heller ikke se bort fra hvordan 10.klassinger nettopp samhandler med, diskuterer med voksne, lar seg påvirkes av venner (Phillips og Solis 2000: 87), og at dette kan resultere i at de plutselig blir sittende og tenke på hva de har sett i nyhetssendinger på TV.

5. 7. - Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?

Hos Vygotsky er fasene som informantene befinner seg i, sosiale og kommunikative virksomheter og lærings- og yrkesvirksomheter, innrettet mot sosial påvirkning via gruppenormer (Tetzchner 2005: 201). (Dette er ikke omtalt hos Piaget, min anm). På den annen side kan en heller ikke se bort fra relasjonsreguleringen, ikke minst den påvirkningen som utspringer fra foreldre (Bozhovich, 1968, 1995; Dubrovina, 1987; Elkonin, 1971/1972, 1989; Elkonin og Dragunova, 1967) (Karpov 2005:210). Innenfor relasjonsreguleringen omtales påvirkning fra jevnaldrende grupper i et bredt felt:

... which leads to the development of "motives propelling adolescents to do selfreflection and to compare themselves with others" (Bozhovich, 1995, p. 234) (Karpov 2005:210)

Empirien tyder på at 10.klassinger er vare over inntrykk som formidles via TV-nyheter. På den annen side bekrefter samtlige gutter i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker at TV-nyheter har gjort dem engstelige. Denne engstelsen har påvirket skolearbeidet og hverdagen deres på skolen. Sammenliknet med jentene i samme elevgruppe, er reaksjonene blant jentene mer variable. Empirien også på dette punktet forsterker inntrykket av at referansegruppa forholder seg mer rasjonelt til TV-nyheter enn elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker. Empirien bekrefter at de snakker sammen om tema som engasjerer dem. Slik sett, vil en ikke se bort fra at deres individuelle opplevelse av TV-nyheter derfor er drøftet blant elevene. Påvirkning innenfor en jevnaldrende gruppe er beskrevet hos Karpov med vekt på sosiale normer og verdier som er adoptert fra foreldre, og som så setter standard for deres adferd (Karpov 2005:210). Slik en tolker empirien på dette punktet ut fra Vygotskys teori om internaliseringsfasen, tyder den på at informantene for å ta stilling til spørsmålet de ble stilt på dette punktet, nettopp tar i bruk *indre refleksjon* (Tetzchner 2005: 200). Slik en forstår denne delen av Vygotskys teori, forutsetter en slik selvstendig vurdering på samfunnsnivået evnen til å ta inn over seg andres synspunkt og samtidig ivareta en viss kritisk holdning knyttet til livsprosjekt (Tetzchner 2005: 201). Dette kan muligens forklare at både jenter og gutter i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker sier at de reagerer emosjonelt på oppslag i TV-nyhetene. Svarene viser ikke noen entydig forskjell i gutters og jenters reaksjonsmåte. I referansegruppa uttrykkes det på den annen side en viss engstelse på mer generell basis for hva som kan skje. Typisk for guttene i denne gruppa er at de tilkjenner en viss engstelse som følge av TV-nyheter. Men de sier derimot ikke at oppslagene har påvirket skolearbeidet deres.

5.8. - I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

I den grad informantene uttrykker bekymring, kan dette oppfattes som ubalanse mellom inntrykkene de mottar fra nyheter på TV og informantenes evne til å håndtere disse inntrykkene ut fra skjema de har utviklet siden spebarnsalderen. Hos Piaget er ubalanse og utviklingen av kognitive stadier knyttet til å *erkjenne nye kognitive konflikter* (Tetzchner 2005: 168). I likhet med Piaget omtaler også Araï skjema som forutsetning for meningsfull informasjon (Araï 2001: 37). Araï påpeker nettopp at informasjonen er meningsfull så lenge den passer inn i individets skjema (Araï 2001: 37). I den grad informantene uttrykker

bekymring vil en ikke se bort fra at denne bekymringen dypest sett kan knyttes til utvikling av skjema som informasjonsaksepterende system.

På den annen side viser empirien til denne oppgaven at informantene snakker sammen om dramatiske TV-nyheter, og element av påvirkning kan finnes ved at enkeltelever forholder seg til gruppestandard for adferd, slik dette er beskrevet hos Karpov:

... which leads to the development of "motives propelling adolescents to do selfreflection and to compare themselves with others" (Bozhovich, 1995, p. 234) (Karpov 2005:210).

Men også her er det viktig å nevne Tetzchner som påpeker at påvirkningen fra fjernsynet *avhenger av egenskaper ved seeren, som alder, kjønn og kognitive ferdigheter* (Tetzchner 2005: 566). Empirien for denne oppgaven som viser forskjell i evne til å behandle inntrykk mer eller mindre rasjonelt, kan tyde på at dette er tilfellet også her. På den annen side sprer utryggheten seg når mediebudskapene om oppsiktsvekkende og truende hendelser oppleves som ufullstendige eller unøyaktige og sprer seg som rykte (Waldahl 2002: 259-260). Når Rasmussen beskriver mediens rolle som formidler, er det nettopp vilkårlighet og livets risiko som ifølge ham, preger oppslagene. Denne vilkårligheten synes også å gjenspeile seg i en viss grad i materialet på dette punktet. Fellestrekk i empirien vises ved at bekymringen for hva som kan skje med dem, varierer fra elev til elev. Forskjellen på responsen mellom de to gruppene går på evnen til å forholde seg mer eller mindre rasjonelt til spørsmålet. Referansegruppa går tydeligere i den retning enn elevgruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker for der viser responsen at de er både bekymret samtidig som noen ikke bryr seg. Spørsmålet er hvorvidt 10. klassinger opplever behov for at voksne tar vare på dem når de ser sterke bilder. På den annen side vil de ut fra Vygotskys teori om kognitiv utvikling være i stand til selvstendig indre refleksjon (Tetzchner 2005: 200), og slik sett ikke være avhengig av voksne for å bearbeide inntrykk. Dette ser på den annen side ut til å styrkes av Piagets beskrivelse av substadier i strukturene til formelle operasjoner og at: *Once in place at about 15 years of age (not 12, as was earlier believed), the growing mind has reached the peak of its potential powers as a vehicle for achieving knowledge and understanding experience, of coming to understand what is true* (Piaget, 1972). (Feldman 2004:223).

Spørsmålet som naturlig følger er hvorvidt bekymring og engstelse kan påvirke elever med konsentrasjons- og adferdsvansker slik at ingen ting fungerer i forhold til skole og kamerater (Kadesjö 2001: 180 og Kadesjö 2001: 15). Kadesjö påpeker at for barn med adferds- og

konsentrasjonsvansker kan både ekstra motgang og ekstra spenning slå negativt ut. På den annen side viser ikke empirien at det er en klar og udiskutabel sammenheng mellom dramatiske TV-nyheter og problemadferd hos elevene. Systemmodellen til Bronfenbrenner generelt understreker sammenhenger og *at individet står i interaksjon med de omgivelsene det til enhver tid er i* (Overland 2007:49).

På den annen side skriver Tetzchner både om barn og ungdommer når han for eksempel hevder at innholdet i populære fjernsynsprogram – og det er grunn til å tro at Dagsrevyen kan regnes som et populært program som en del av det kulturelle felleseie, avgjør hva de unge menneskene snakker om. Det er viktig å minne om at Tetzchner skriver om barns reaksjoner, og ikke materiale som inkluderer 10. klassinger, men at dette skillet mellom barn og 10.klassinger her ikke er skarpt. Slik sett er Tetzchners funn interessante også når han konkluderer med at barn blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsynet. På den annen side konkluderer Tetzchner generelt. Hans henvisning til at det er allmenn enighet om den negative påvirkningen kan tolkes som en styrke (Tetzchner 2005: 562). Hans konklusjon blir dessuten styrket av Werners mediekritikk. Werner inntar et klart standpunkt om at vold som vises på TV, i neste omgang kan få virke utløsende på latent aggressivitet (Werner 1994:89). Empirien viser at dramatiske TV-nyheter fører til ulike reaksjoner som spenner over et bredt register. I spørsmålet om hvorvidt barn blir negativt påvirket av å se aggresjon på fjernsynet, samsvarer Werners konklusjon etter mitt syn med Tetzchners konklusjon som en har vist til ovenfor. Funn i empirien til denne oppgaven tyder på at unge seere ikke kan forsvare seg mot innhold i dette kulturelle felleseiet, men undersøkelsen er selvsagt for avgrenset til at en kan trekke noen som helst konklusjon. Funnene bør forstås som mulige indikasjoner i den retningen. Men på den annen side vekker dramatiske TV-nyheter et så stort engasjement at både: *Parents, educators, and politicians are expressing increasing concern about children's exposure to television news. Much of this concern is based on the fact that TV news in recent years has been dominated by stories about crime, violence, and suffering* (Johnson, 1996; Kunkel, 1994). (Smith og Wilson 2002:1)

6.0 KONKLUSJON

Empirien viser at nyhetsinnslag på TV om naturkatastrofer, kriminalitet, krig og terroraksjoner kan påvirke konsentrasjonen i timene hos 10. klassinger med adferds- og konsentrasjonsvansker. Empirien viser også at elever reagerer negativt og bevisst unngår dramatiske TV-nyheter. Svarene fra informantene viser at elevene i gruppa med klare adferds- og konsentrasjonsvansker er både bekymret og engstelige, mens elevene i referansegruppa har en mer nonchalant holdning til nyheter på TV. Empirien kan tyde på at det er de svakeste som opplever mest bekymring og engstelse.

Felles for elevene med klare adferds- og konsentrasjonsvansker er at de ønsker å beskytte seg mot innholdet i TV-nyhetene, og elevene reagerer både med bekymring og engstelse på dem. For noen elever fører de dramatiske TV-nyhetene til at de blir urolige i timene. Empirien viser også at TV-nyheter fører til alt fra sårhet til at en trekker seg vekk fra TV-skjermen mens sendingen pågår. Som empirien viser, skaper dramatiske TV-nyheter behov for beskyttelse mot innholdet, uro, sårhet, bekymring og engstelse. Skolen bør derfor gi elever med klare adferds- og konsentrasjonsvansker kunnskap om hvordan TV-nyheter produseres, slik at de kan analysere virkemidlene og ufarliggjøre inntrykkene av nyhetsinnslagene.

Vedlegg nr. 1:

Intervjuguide

1 Hvor viktig er det for deg å få med deg de daglige nyhetene i TV?

2 Hvor ofte ser du TV-nyheter?

Oppfølgingsspørsmål: Hvorfor?

3. Hva husker du fra TV-nyhetene?

3. Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?

4. Oppfølgingsspørsmål: Hvordan reagerer du på TV-bilder som viser krig, katastrofer, kriminalitet eller terror?

5. Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

Oppfølgingsspørsmål: Hvorfor?

6. Oppfølgingsspørsmål: Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?

Oppfølgingsspørsmål: Hvorfor?

7. Hvordan reagerer du på bilder fra nyhetssendinger på TV?

8. Tenker du på hva du har sett?

9. Bruker du noe av det du har sett i skolearbeidet?

10. Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?

Oppfølgingsspørsmål: Og i så fall på hvilken måte?

11. Hva mener du om mediernes prioritering av nyheter?

12. Oppfølgingsspørsmål: Hva burde vært annerledes?

13. I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

14. Kan du beskrive TV-bilder du har sett?

15. Jeg skal nå lese navnet på en del nyhetstyper som du kan se på TV. For hver nyhetstype vil jeg gjerne vite hvor interessert du er.

	Meget Int	Ganske int	Mindre int	Ikke int
a. Utenriksnyheter?	1	2	3	4
b. Riksnyheter?	1	2	3	4
c. Lokale nyheter?	1	2	3	4
d. Nyheter om kriminalstoff/forbrytelser?	1	2	3	4
e. Nyheter om ulykker/naturkatastrofer?	1	2	3	4
f. Sportsnyheter?	1	2	3	4
g. Kulturnyheter?	1	2	3	4
h. Underholdningsnyheter?	1	2	3	4
i. Økonominyheter?				
j. Nyheter om fødsler, giftermål, dødsfall, merkedager.	1	2	3	4

16. Nå vil jeg gjerne vite hvor ofte du ser på de enkelte typer nyheter

	Svært ofte	Ganske ofte	Sjeld- nere	Omtrent aldri
a. Utenriksnyheter?	1	2	3	4
b. Riksnyheter?	1	2	3	4
c. Lokale nyheter?	1	2	3	4
d. Nyheter Om kriminalstoff/forbrytelser?	1	2	3	4
e. Nyheter om ulykker/naturkatastrofer?	1	2	3	4
f. Sportsnyheter?	1	2	3	4
g. Kulturnyheter?	1	2	3	4
h. Underholdningsnyheter?	1	2	3	4
i. Økonominyheter?				

17. Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?

	Mer av	Har nok	Er for mye
a. Utenriksnyheter?	1	2	3
b. Riksnyheter?	1	2	3
c. Lokale nyheter?	1	2	3
d. Nyheter om kriminalstoff/forbrytelser?	1	2	3
e. Nyheter om ulykker/naturkatastrofer?	1	2	3
f. Sportsnyheter?	1	2	3
g. Kulturnyheter?	1	2	3
h. Underholdningsnyheter?	1	2	3
i. Økonominyheter?			

Vedlegg nr. 2:

Klipp fra dramatiske TV-nyheter.

Listen nedenfor viser hvilke klipp jeg bruker under intervjuene. Det er i alt 17 reportasjer fordelt på 12 nyhetssendinger (Dagsrevyen, Lørdagsrevyen og Søndagsrevyen). Samlet varer reportasjene i 30 min 35 sek.

Dagsrevyen 26/3 – 09

Fem personer dømt for drap / 00:00 – 01:47

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/165480>

Piratene stadig bedre trent/sjøforsvaret inn for å hjelpe / 00:00 – 02: 58

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/165475>

Dagsrevyen 18/3 - 09

Fritzl-saken / 00:00 – 01:48

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/164204>

Lørdagsrevyen 18/11 – 08

Voldtekter / 00:00 – 02:37

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/150043>

Dagsrevyen 7/11 – 08

Skolemassakren i Finland / 00:00 - 02: 47

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/150006>

Lørdagsrevyen 16/2 – 08

Opptøyene i Danmark / 00:00 – 03:00

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/122507>

Siktet for mordbrann / 00:00 – 01:25

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/122509>

Bilbombe – Pakistan / 00:00 – 00:25

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/122511>

Dagsrevyen 15/2 – 08

Veibomber og Harpviken / 00:00 – 05:23 (for kun ”Veibomber”, stopp på 03:20)

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/122478>

Skytedrama Illinois / 00:00 – 01:25

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/122481>

Dagsrevyen 29/5-07

Pedofili / 00: 00 – 00: 55

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/97292>

Dagsrevyen 17/5 – 07

Gaza / 00:00 – 01: 37

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/96356>

Dagsrevyen 29/1 – 07

Selvmondsangrep Israel / 00:00 – 00:48

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/85632>

Dagsrevyen 28/6 – 07

Irak: Blodig dag / 00:00 – 01:14

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/100114>

Søndagsrevyen 24/6- 07

Kamper Libanon / 00:00 – 00:29 ← kort, men presis

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/99627>

Slagsmål Karmøy / 00: 00 – 00: 22 ← kort, men presis

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/99631>

Søndagsrevyen 25/1 – 09

Gisseldramaet på Klepp / 00:00 – 01:35

<http://www1.nrk.no/nett-tv/indeks/157185>

Vedlegg nr.3:**Informasjon til elever som har blitt trukket ut til å delta i prosjektet**

Til eleven

Våren 2006 avsluttet jeg et hovedfag i journalistikk hvor jeg undersøkte hvordan folk reagerer på nyheter om kriminalitet, krig, terror og katastrofer. Nå er jeg student ved Høgskolen på Lillehammer, hvor jeg arbeider med en masteroppgave i spesialpedagogikk. Tema for denne masteroppgaven er elevers reaksjoner på dramatiske TV- nyheter.

Du er en av dem jeg ønsker å snakke med om dette.

For at du skal ha mulighet til å besvare undersøkelsen, må du levere et informasjonsskriv til dine foreldre / foresatte der de godkjenner at du er med på undersøkelsen. Dette informasjonsskrivet må leveres tilbake til skolen med underskriften til dine foreldre/foresatte.

Resultatene fra denne undersøkelsen vil ved offentliggjøring ikke kunne spores bak til deg eller andre enkeltelever. Den vil heller ikke kunne knyttes til den skolen der du er elev.

Videre vil jeg understreker at undersøkelsen er frivillig, og du kan når som helst trekke deg fra den uten konsekvenser for deg eller skolen.

Svarene fra deg vil bli behandlet anonymt og analysert sammen med svar fra andre anonyme elever om hvordan de reagerer på dramatiske TV-nyheter. Ingen får vite hvilken konkret skole du tilhører. All informasjon om deg og din skole blir behandlet anonymt. Ved å skrive under på skjemaet, samtykker du i at dette gjøres. Ved prosjektslutt vil du også få en kopi av min masteroppgave som takk for et eventuelt samarbeid.

Med vennlig hilsen

Steinar Larssen

SAMTYKKE FRA ELEV

Jeg samtykker i delta i den omtalte undersøkelsen ved XXXX ungdomsskole om reaksjon på dramatiske TV-nyheter.

For å unngå misforståelser bes du om å underskrive med fulle navn og gjenta underskriften med blokkbokstaver.

Dato:

Sted:

NAVN:

Vedlegg nr.4:

Om elevers reaksjoner på dramatiske TV- nyheter

ORIENTERING TIL FORELDRE/FORESATTE

Våren 2006 avsluttet undertegnede et hovedfag i journalistikk hvor jeg undersøkte hvordan nordmenn reagerer på nyheter om kriminalitet, krig, terror og katastrofer. Jeg arbeider til daglig som lektor ved Gjøvik videregående skole. I tillegg er jeg deltidsstudent ved Høgskolen på Lillehammer, hvor jeg arbeider med en masteroppgave i spesialpedagogikk.

Tema for denne masteroppgaven er elevers reaksjoner på dramatiske TV- nyheter, og er en videreføring av mitt hovedfag i journalistikk. Min faglige veileder i forbindelse med denne masteroppgaven i spesialpedagogikk er 1. amanuensis Rune Sarromaa Haustätter ved Høgskolen i Lillehammer.

Deres barn er elev ved XXXX ungdomsskole, og er en av dem jeg ønsker å snakke med om dette. Min undersøkelse vil kun dreie seg om reaksjoner knyttet til dramatiske TV-nyheter.

Dette brevet er sendt til foreldre/foresatte i 10. klasse. Jeg vil senere få oppgitt Deres datters/sønns navn ved å henvende meg til skolens rektor dersom De som foreldre/foresatt godkjenner at Deres barn deltar. Jeg vil understreke at mitt arbeide er pålagt strenge krav til full taushetsplikt. Svarene fra Deres barn vil bli behandlet konfidensielt og analysert sammen med svar fra andre anonymiserte elever om hvordan de reagerer på dramatiske TV-nyheter. Ingen får vite hvilken konkret skole de tilhører. All informasjon blir anonymisert. Den enkelte elevs navn vil bli erstattet med et løpenummer i datamaterialet som viser til en liste med navn som kun undertegnede har adgang til. Skolens ledelse vil ikke få oppgitt hva den enkelte eleven har svart i forbindelse med undersøkelsen.

Mitt masterarbeide vil være avsluttet senest våren 2011. Resultatene som publiseres i min masteroppgave vil ikke kunne spores tilbake til enkeltelever. Den vil heller ikke kunne knyttes til skolen.

Videre vil jeg understreke at undersøkelsen er frivillig, og at Deres barn når som helst kan trekke seg fra den og selvsagt uten å oppgi noen som helst grunn. Dersom De ønsker direkte kontakt med meg, treffes jeg på mobiltelefon 41 76 01 15 eller privat på telefon 61 17 70 10. Min e-mailadresse er s-larss2@online.no

Dersom De ønsker at Deres barn skal delta i undersøkelsen, bes De om å signere samtykkeerklæringen hvor det fremgår at De gir Deres tillatelse til at Deres barn deltar. Samtykkeerklæringen returneres til rektor ved XXXX ungdomsskole i vedlagte konvolutt.

Med vennlig hilsen

Steinar Larssen

Vedlegg nr. 5:**SAMTYKKE FRA FORELDRE/FORESATTE**

Som foreldre/foresatte samtykker jeg i at min datter/sønn deltar i den omtalte undersøkelsen ved XXXX ungdomsskole om reaksjon på dramatiske TV-nyheter.

For å unngå misforståelser bes De om å underskrive med Deres fulle navn og gjenta underskriften med blokkbokstaver.

Dato: Sted: NAVN:

Returneres i vedlagte konvolutt

Vedlegg nr. 6:**Slik opplever elever med klare adferds- og konsentrasjonsvansker dramatiske TV-nyheter**

P1 Informant nr.2, jente.

På spørsmål om hvor viktig vedkommende synes det er å få med seg de daglige nyhetene i TV, svarer informanten ”at jeg har ikke noe stort for det, men det er ok å ha en viss oversikt”, Med det mener informanten at hun for sin del har behov for en viss kunnskap om hva som har skjedd den siste tiden innenlands og utenriks. Hun ser nyhetssendinger en-tre ganger pr. uke. Informanten registrerer ikke alt hun ser, like detaljert:

-Det er de verste sakene som Fritzl-saken som berører meg.

Informanten mener det er fryktelig leit å se dramatiske TV-bilder preget av vold og døde mennesker, ”men det er greit av TV-stasjonene viser dette til resten av verden”. Hun sier ”det hender at jeg tenker over det jeg ser”:

- Men det er ikke slik at jeg tenker veldig mye over det jeg har sett. Jeg kan ikke huske at jeg har mistet konsentrasjonen i skoletimen på grunn av dramatiske TV-nyheter jeg har sett. Informanten bruker i noen tilfeller noen av de dramatiske TV-bildene i nyhetssendingene til å løse ulike skoleoppgaver.

- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?

- Jeg kjenner jeg blir provosert slik som første gangen jeg så Josef Fritzl-saken omtalt på TV. På direkte spørsmål om vedkommende er engstelig for hva som kan skje med seg, svarer vedkommende at det er hun ikke.

Når vedkommende skal prioritere hvilke nyhetstyper hun er mest opptatt av, svarer vedkommende hun er mest opptatt av nasjonale riksnyheter og lokalnyheter uten å kunne forklare spesielt hvorfor interessen hennes er fordelt slik. Vedkommende ser ikke på nyhetssendinger på TV hver dag. På spørsmålet ”Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?”, svarer vedkommende at det vet hun ikke. På spørsmålet om hvor godt ulike medier dekker hennes nyhetsbehov, er aviser viktigste nyhetskilde foran TV.

P2 Informant nr.3, jente.

Vedkommende beskytter seg selv mot dramatiske TV-nyheter ved å trekke seg unna og ikke se dem:

- Jeg liker ikke så godt å se eller vite om død og drap, og det er ganske bevisst fra min side når jeg unnlater å se slike sendinger på TV. Informanten sier at hun når hun ser dramatiske nyhetssendinger på TV, så ender ”det med at jeg ikke får sove eller at jeg tenker på at dette skjer sikkert også i Norge. Det er kanskje derfor jeg ikke vil se på nyhetssendinger på TV.” På oppfølgingsspørsmål om hvorfor hun reagerer slik på det hun ser, begrunner hun det med at det er ”fælt å se noen som har blod over seg”. På oppfølgingsspørsmål om det hender at hun tenker på TV-bilder som hun har sett, bekrefter hun at dette ”hender noen ganger, spørs hvor blodige og voldelige de er”. Hun forteller at det har skjedd at hun har brukt det hun har sett i dramatiske TV-nyheter i arbeidet med skoleoppgaver. Og det har hendt hun er blitt opprørt av slike nyhetssendinger. På spørsmål om hva hun mener om medienes prioritering av nyheter, reagerer hun negativt på mediedekningen av svineinfluensapandemien¹:

- Oppslagene om denne epidemien er overdramatisert, men det er greit å få vite det dersom noen dør som følge av den.
- I hvilken grad er du opptatt av at du kan bli smittet av svineinfluensa?
- Jeg tenker på at jeg kan bli smittet, men det er bare å la det skje - bli ferdig med sykdommen for sin egen del. For blir jeg smittet, så blir jeg smittet.
- Kan du beskrive TV-bilder du har sett i forbindelse med dramatiske Tv-nyheter?
- Jeg har sett mange blodige – og jeg hater blod – som for eksempel det opptaket av Michael Jackson da han døde. Jeg tenker veldig mye på disse bildene, og jeg tenker veldig mye på skyteepisoder og krigsscener fra mange land.
- Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?
- Jeg vet ikke, men gla’nyheter er fint. Jeg liker ikke dystre nyheter, og det er ikke hyggelig å tenke på nyheter og drap, og om små barn som blir voldtatt.

P3 Informant nr.4, jente.

Hun får jevnlig med seg nyhetssendingene i radio, men det kan være tilfeldig hvor ofte hun ser på nyhetssendinger i TV:

- Jeg setter meg ikke kl. 19 for å sikre meg at jeg får sett hele Dagsrevyen.
- Hva husker du fra TV-nyhetene?

---

¹ Jeg bruker begrepet for ordens skyld uttrykket pandemi om svineinfluentaen, men informantene bruker uttrykket epidemi.

- Jeg husker spesielt saken om Josef Fritzl og skolemassakren i Finland i november i 2008. Vi har hørt om dette lenge og snakket mye om disse hendelsene på skolen.
- Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?
- Jeg reagerer med engstelse med tanke på familien min.
- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?
- Ja, det hender at jeg tenker på om det kan bli noe her og hva som i så fall kan skje med oss.
- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?
- Det kan faktisk skje at jeg blir litt urolig av og til i timene.
- Hva mener du om mediernes prioritering av nyheter?
- Jeg mener de bør velge ut gode saker, saker som betyr noe for oss.
- Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?
- Jeg fikk nettopp vite om at noen hadde kastet en hund fra en bru. Jeg vil helst ikke vite om slikt. Jeg vil mye heller høre om folk som finner igjen noe som noen har mistet, og veldig sjuke folk som har blitt friske.

P4 Informant nr. 5, jente.

Hun forteller at hun fikk sin egen pc om lag en måned før dette intervjuet. Hun bruker tid på nettet og sier det ikke lenger er viktig for henne å få med seg de daglige TV-nyhetene:

- TV-nyhetene er uinteressante.

Etter at hun fikk pc har hun ikke registrert noen tema i TV-nyhetene som har fanget interessen hennes. Det er nå så lenge siden hun så på TV-nyheter at hun ikke husker noen spesielle saker, men de gangene hun tidligere så på TV-nyheter, ble hun utilpass:

- Jeg vet jeg blir engstelig når jeg ser bilder av folk som dør. Jeg begynner å skjelve og føler meg svimmel. For min del skyver jeg bevisst vekk TV-nyheter fordi jeg ikke føler at jeg har godt av å se på slike sendinger.
- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett i nyhetssendinger?
- Nei, jeg kan ikke huske at det har skjedd.
- Hva med skolen – kan det skje at du plutselig blir sittende i timen og tenke på hva du har sett i nyhetssendinger på TV?
- Jeg tror ikke det har skjedd sånn brått.

Selv om hun husker at hun reagerer negativt på dramatiske TV-bilder, uttrykker hun usikkerhet når hun blir spurt om redaksjonene burde prioritere andre typer nyheter. Selv om

hun ikke lenger ser TV-nyheter, leser hun aviser og får med seg hva som skjer gjennom dette mediet.

- Hvilke typer nyheter er viktigst for deg?

- Jeg prioriterer nyheter fra Norge og utlandet, men jeg er ikke interessert i lokalnyheter. Jeg er litt opptatt av kulturnyheter, men jeg er ikke interessert i sportsnyheter.

Til spørsmålet om hvilke TV-program hun gjerne kunne sett mer av, legger hun til at hun godt kunne tenke seg flere dyreprogram:

- Det skyldes at jeg er glad i hester og jobber flere ganger i uka i en privat stall. I tillegg er jeg en del sammen med vennene mine.

- Hender det at dere snakker om hva som har skjedd, om nyheter som noen av vennene dine har sett på TV?

- Vi snakker ikke så mye om det. Jeg kan ikke huske om de er opptatt av noen spesielle saker.

- Du har sagt tidligere i dette intervjuet at du bevisst skyver fra deg TV- nyhetene fordi du ikke har godt av å se dem. Har det hendt at du har våknet om natta på grunn av det du har sett?

- Nei, jeg har ikke drømt eller våknet av den grunn. Men jeg har det bedre med meg selv etter at jeg sluttet å se på denne typen program.

P5 Informant nr. 7, jente

Hun sier at hun ikke følger så mye med i hva som sendes av nyheter på fjernsynet, og ser ikke på TV-nyhetene hver dag.

- Men jeg ser nok på TV-nyheter et par ganger i uka, omtrent hver 3. dag.

På spørsmål om hva hun husker fra de nyhetssendingene hun har sett på TV, svarer hun at hun ikke husker noe spesielt ”sånn uten videre”.

-Men hvordan reagerer du på dramatiske TV bilder du har sett?

-Jeg vet at jeg ikke liker bilder der jeg ser blod eller sykebiler som kommer med fulle sirener. For jeg vet at det skal ikke være slik. Men jeg er ikke interessert i politikk ”og sånn om Obama” (den amerikanske presidenten, min anmerkning).

- Hender det at du tenker på TV-bilder du har sett?

- Spørs hva det er. Men når de melder om drap og sånn, ja, da hender det jeg tenker at det ikke skal skje flere. Og det hender at jeg snur meg vekk fra skjermen dersom bildene blir for voldsomme for meg.

- Har du gått vekk fra fjernsynet fordi bildene har vært for sterke?

- Jeg husker et innslag fra i fjor, faktisk, der de blant annet viste folk som brente flagg. For meg var det innslaget så fælt at jeg husker at jeg valgte å gå vekk og ikke se mer.

På spørsmål om hun er bekymret for hva som kan skje med seg, svarer hun at det gjør hun av og til:

- Særlig dersom vi snakker om krigen i Afghanistan. Da hender jeg at jeg tenker på hva som kan skje.

- Hender det at du tenker på det i andre timer?

- Ja, men da må jeg bare bli kvitt dem, få vekk de tankene og tenke på noe annet. Men det hender også at jeg har bruk for noe av det jeg har sett til løsning av skoleoppgaver. For eksempel da jeg hadde tentamen og i en bestemt sammenheng kunne henvise til et nyhetsoppslag om en dame som hadde falt på isen.

På spørsmål om hvilke nyhetstyper informanten er mest interessert, svarer hun at hun er mest interessert i lokale nyheter, ganske interessert i utenriks- og innenriksnyheter og mindre interessert i sportssaker.

- Jeg vet ikke hva slags nyheter jeg ville hatt mer av, men jeg ville ikke hørt om Obama (den amerikanske presidenten, min anmerkning). Jeg har hørt så mye om ham at jeg kan hele livshistorien hans.

Sammenliknet med TV presiserer informanten at hun liker minst å lytte til ulike program i radio:

-Men TV er greit for da ser en bilder og sånn, legger hun til.

P6 Informant nr. 9, jente.

Hun forteller at hun ikke ser så ofte nyhetssendinger på TV:

- Ikke mer enn en gang i uka.

Hun er ikke spesielt opptatt av å få med seg de daglige nyhetssendingene, og husker ikke noe spesielt fra sendingene. Hun reagerer følelsesmessig dersom det dreier seg om alvorlige saker, som for eksempel bombing i Israel.

- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- For meg er det viktig å se på nyhetssendinger dersom det har skjedd noe som angår meg eller noen jeg kjenner. Men jeg tenker aldri på TV-bilder som jeg har sett.

Når hun blir bedt om å rangere hvilke nyhetstyper hun ellers er mest interessert i, sier hun seg ganske eller mindre interessert i utenriks- og innenriksaker. Hun er også ganske eller mindre interessert i saker som dreier seg om seg forbrytelser og ulykker og naturkatastrofer. På

spørsmål om hvilke nyheter hun ville hatt mer av, hvilke det er nok av og hvilke det er for mye av, har hun ingen spesielle ønsker om forandring:

- Jeg kan heller ikke huske at jeg er blitt spesielt glad eller spesielt trist av de nyhetssendingene jeg har sett på TV. Informanten legger til at hun for sin del aldri har brukt noe av det hun har sett i TV-nyhetene i skolearbeidet:

-Jeg har heller ikke latt TV-nyheter påvirke skolearbeidet mitt, og går ikke tenker på hva jeg har sett, legger hun til.

P7 Informant nr. 10, jente.

Hun liker å få med seg det som skjer:

- Jeg ser daglig på TV-nyhetene, en gang pr. dag.

- Hvorfor er det viktig for deg å få med deg de daglige nyhetene i TV?

- For meg er det viktig å være orientert.

På spørsmål om hva hun husker fra nyhetssendingene på TV, svarer hun slik:

- Nokas-ranet, Fritzl-saken som jeg synes var fæl. Den saken husker jeg fordi den var så ille.

Fritzl-saken tok jeg inn over meg, legger hun til.

- Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?

-Jeg blir nesten litt redd dersom vi ser på krig i afrikanske land og tenker hvordan det ville vært om det samme hadde skjedd her.

På spørsmål om hvilke nyheter informanten er mest opptatt av på TV, svarer hun:

- Jeg er mest opptatt av sport og lokale nyheter som angår familie og venner.

- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?

- Nei, det skjer aldri. Og jeg har aldri brukt noe av det jeg har sett i skolearbeidet heller. Jeg kan heller ikke huske at skolearbeidet mitt på noen måte er blitt påvirket av nyhetssendinger på TV.

- Men hva mener om du medienes nyhetsprioritering?

- Jeg synes den er helt grei. Men jeg er mindre interessert i utenriks- og innenrikssaker, lokale nyheter fenger mest sammen med sportsnyheter og nyheter om katastrofer og ulykker. Jeg er heller ikke særlig opptatt av økonominyheter, underholdnings- eller kulturnyheter. Jeg kunne totalt sett tenke meg flere lokale nyheter, mens antall saker om innriks- og utenrikshendelser er passe. I tillegg kunne jeg gjerne tenke meg flere nyhetssaker.

- I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Jeg er ikke bekymret hele tiden for hva som kan skje med meg. Nyheter om naturkatastrofer gjør meg engstelig, selv om det er ganske trygt hos oss. Men når jeg går ute alene, hender det jeg tenker på hva som ville skje dersom det skulle oppstå jordskjelv der jeg befinner meg.

- Har det hendt at du har våknet av at du har sett nyhetssendinger på TV?

-Jeg kan ikke huske det, nei.

P8 Informant nr. 13, jente

Hun sier at det ikke er så viktig for henne å få med seg de daglige nyhetssendingene på TV, og anslår at hun ser TV-nyheter inntil ganger i uka.

- Men jeg leser avisen om morgenen.

- Hva husker du fra TV-nyhetene?

- Jeg har fått med meg mye om at Obama var i Norge. (Informanten referer til hans Norgesbesøk i desember 2009 da han mottok Nobels Fredspris). Jeg husker klimakonferansen i København og nyttårstalene. (Informanten referer til den norske kongens og statsministerens nyttårstale ved årsskiftet 2009-2010). Hun husker også ”krigen på Gaza-stripen i 2009 og selvmordsbomberne”.

På spørsmål om hvordan hun reagerer på bilder hun har sett i nyhetssendinger på TV, svarer hun slik:

- Kommer an på hvordan det er – er det forferdelig ekkelt med døde og kroppsdeler som ligger slengt rundt omkring, eller de bærer døde folk vekk, da hender det at jeg ser bort. Jeg synes ikke det er nødvendig å se dette som man kanskje tenker på etterpå.

- Er det slik at du velger å verne deg, beskytte deg selv?

- Ja.

- Hvilke nyheter er de mest opptatt av på TV?

- Politikk, klimasaker og når folk snakker om klima.

- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?

- Ja, det skjer, men ikke så ofte, og det er ikke slik at jeg tenker på hva jeg har sett i nyhetssendingene.

- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?

- Ja, men jeg blir ikke urolig på egne vegne, mer med tanke på hvordan det skal gå med verden.

- I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Nei, jeg blir ikke bekymret av det jeg ser på TV. Men jeg blir bekymret som en del av samfunnet, bekymret over utviklingen i samfunnet.

På spørsmål om sitt syn på mediernes nyhetsprioritering, svarer hun at hun synes den er ”ganske dårlig”. Hun viser til norske mediers dekning av saken mot de to nordmennene som høsten 2009 ble dømt til døden i Kongo:

- Her er det noe muffens, men de bruker likevel så mye ressurser på denne saken i stedet for å dekke sultkatastrofer. Uheldig at det blir så lite variasjon. Det burde vært nyheter fra forskjellige land for vi må ikke glemme det andre som skjer.

Når informanten blir spurt om hvilke nyheter hun er mest interessert i, prioriterer hun utenriks- og innenriksnyheter, så følger nyheter om kriminalsaker og ulykker/naturkatastrofer foran lokale nyheter som er mindre interessant for ham. Hun er ikke interessert i underholdningsnyheter, og prioriterer også økonominyheter lavt. Men til tross for at hun tidligere i intervjuet har sagt at ”det burde vært nyheter fra forskjellige land for vi må ikke glemme det andre som skjer”, sier hun i svaret på dette spørsmålet at nyhetsprioriteringen er slik den bør være.

P9 Informant nr.1, gutt.

Da han blir spurt om hvor viktig det er for ham å få med seg de daglige TV-nyhetene, svarer han at han ser ikke så ofte på TV-nyheter.

– Jeg hører mest på hva de voksne snakker om av hva de har sett når det er noe spennende som for eksempel skolemassakren som i Jokela i Finland i 2008.

For ham er dramatiske TV-nyheter blitt så vanlig at han ikke reagerer. Han begrunner dette med at ”jeg får ikke gjort noe med det” selv om de hendelsene som omtales er både ”triste og dumme”. På spørsmål om hvilke TV-nyheter han er mest opptatt av, er han usikker. Men det hender han tenker på TV-bilder han har sett: ”..i alle fall dersom det er barn innblandet og når de filmer døde folk”:

da tenker jeg litt på at de har familie og sånn...

På spørsmål om han bruker noe av det han har sett i skolearbeidet, nevner han drapene på ”Skrekkens gård” i Søndre Land.

-For det skjedde mens jeg bodde (..) og da var det ikke så langt unna. Da reagerte jeg litt, ble sint – for jeg blir sint når folk dreper. Og jeg blir skuffa over oss nordmenn som skal være et så bra og fint folk.

På spørsmålet om ”Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?”, svarer informanten at oppslagene i tilknytning til svineinfluensaen i begynnelsen av epidemien om at folk måtte bruke maske for å beskytte seg hvis ikke så dør du, påvirket også skolearbeidet:

- Jeg tenkte veldig ofte på det og holdt folk på avstand fordi jeg tenkte på at jeg kunne bli utsatt for svineinfluensaen.

- Er det slik at dramatiske TV-bilder får deg til å tenke på at du kan bli rammet av uforutsette hendelser mens du er på skolen?

- Av og til kan det være vanskelig å konsentrere seg. Jeg husker en gang mens jeg gikk i åttende klasse. Da ble jeg spesielt opptatt av svineinfluensaen fordi jeg skulle til England. der hadde det vært masse utbrudd av svineinfluensa, og jeg ble veldig opptatt av at jeg måtte bruke maske ”ellers dør du!” En annen gang på veg hjem fra utlandet, ble jeg spesielt opptatt av hva som kunne hende med meg. Flyet som vi skulle gå om bord i på Heathrow var gammelt. Jeg fikk det for meg at jeg kunne bli rammet av en terroraksjon. To uker før hadde jeg sett to fly som fløy inn i de to tårnene i New York.

-I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Jeg er nok mest bekymret for dem som tilhører min nærmeste familie. I forbindelse med en trafikkulykke der foreldrene og broren til en kompis omkom, ble jeg veldig opptatt av at dette kunne skje med mamma også. For det er noen nyheter jeg tenker spesielt på, særlig når en vet at det dør mennesker hvert 10. sekund og så sitter jeg på skolen og har det bra. Jeg blir sår når jeg ser TV-bilder av bomba byer ”og sånne knuste biler, døde mennesker og gjerningsmenn”.

På spørsmål om hvilke nyhetstyper han er mest interessert i, svarer han at han er mest interessert i innenriksnyheter,

- Jeg er interessert i nyheter om kriminalitet og forbrytelser. Men jeg ser nok mest på innenriksnyheter og distriktsnyheter ”fordi at det som omtales der har størst sjanse for også å ramme meg”. Han sier at han en periode gjerne ville bli politimann.:

- Men da jeg så TV-nyheter i tilknytning til Nokas-ranet der en politimann ble skutt i hodet, så vil jeg ikke bli politimann likevel.

P10 Informant nr. 6, gutt

Han mener det er fint å holde seg oppdatert for å få vite hvordan verden faktisk er, ikke bare i Norge, men ellers også, som han sier. Selv ser han på TV-nyhetene omtrent annenhver dag.

- Setter du deg ned bevisst for å få se på nyhetssendinger på TV?
- Når jeg sitter og ser et program og det er slutt, så tar jeg gjerne med meg nyhetssendingene. Men det er ikke slik at jeg kutter ut det jeg har fore for å se på nyhetssendingene.
- Hva husker du spesielt fra nyhetssendinger på TV?
- For veldig lenge siden, så husker jeg disse to bygningene i New York og de to flyene. Og så husker jeg ”Skrekkens gård”.²
- Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendingene på TV?
- Noen av bildene går inn på meg, men jeg tenker ikke sånn veldig over hva jeg har sett. Jeg tenker på hva jeg har sett der og da, men ikke slik at jeg er opptatt av hendelser i ettertid.
- Hvordan reagerer du på TV-bilder som viser krig, katastrofer, kriminalitet eller terror?
- Jeg synes det er fælt, at slik skal det ikke være. Men – jeg får jo ikke gjort noe med det.
- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?
- Kanskje det som har skjedd her i Norge.
- Hva da?
- Lokale hendelser, ting som har skjedd i nærheten. I 2004 kjørte to 19-åringer i hjel seg. Jeg kjente godt en av dem fordi han bodde like ved meg. Han som kjørte, han overlevde. Likevel ble han dømt for uaktsomt drap. Greit at han har ansvaret, men feil å si til han at det er et drap.
- Bruker du det du har sett i TV-nyheter i skolearbeidet?
- Ja, jeg gjør det av og til. Er det noen steder der det er krig, så kan du ta med deg en del.
- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet forbrytelser. I hvilken grad mener du dette kan ha påvirket skolearbeidet ditt?
- Det er ikke ofte, men det har skjedd – og inntrykkene fra bilder i TV-nyhetene kan plutselig komme opp. Men det er ikke slik at jeg bare er opptatt av det.
- Hva mener du om mediernes prioritering av nyheter?
- Ganske bra, synes jeg. Ser både en del her fra Norge og fra andre land. Ikke noe jeg savner og som jeg tenker på.
- I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?
- Sjelden, men jeg har jo tenkt på at det kan skje alle. Men en kan ikke gå rundt og bry hodet sitt med hva som kan skje, da blir en dårlig etter hvert.

---

² Informanten mener med dette terrorangrepet mot World Trade Center 11.9. 2001, og omtalen av drapene på gården i Søndre Land. Gården ble raskt kjent under tilnavnet ”Skrekkens gård” etter to drap med tilknytning til stedet i 2008.

- Hvilke typer nyheter ville du gjerne hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke er det for mye av?

- Litt for mye om sånne små ting i Norge.

På spørsmål om i hvilken grad ulike typer nyheter påvirker ham, sier han at han føler seg ganske trygg, men ikke dersom praten kommer inn på 3. verdenskrig. Da ville mye blitt utslettet. I likhet med saker som angår ”drap og sånn” bidrar det til at han kan kjenne seg urolig.

P11 Informant nr. 8, gutt

Informanten ser nyhetssendingene på TV en eller to ganger i uka, og det skyldes ifølge ham selv, at ”mye går igjen”. I stedet er han mye ute og omgås andre:

- I tillegg er jeg mye på nettet.

- Hva husker du fra TV-nyhetene?

- Jeg er opptatt av saker som rører meg, men ikke politikk! Jeg husker Josef Fritzl-saken og nyhetsoppdrag om skolemassakre.

- Hva slags saker rører deg?

- Jeg husker saker om personer som ikke har det godt med seg selv. Jeg synes ofte synd på dem. Men jeg reagerer ikke noe sånt spesielt, grubler litt over det jeg har sett. Noe er jeg imot og noe holder jeg med. For det er ikke alle som har det så fint som vi i Norge.

- Hvilke saker er du mest opptatt av på TV?

- Saker som massakrene, om datautstyr, nye ting som kommer – jeg er mer opptatt av datamaskin enn av motor.

- Hender det at du tenker på TV-bilder du har sett?

-Jeg setter meg ikke ned og grubler sånn fem minutt etterpå.

- Bruker du noe av det du har sett, til skolearbeidet?

- Jeg har av og til brukt det til Ukenytt som vi klager på skolen.

- Hender det at du blir engstelig av nyhetsoppdrag i TV?

-Jeg engster meg mye ”sånn om klima, vann som stiger ” og når jeg tenker på det, da blir jeg urolig. Jeg reagerer også når det er terrorister i andre land i nærheten av meg. Jeg tenker på tegningen av Muhammed og liker ikke å høre om folk som ringer på dører og bryter seg inn hvis det ikke er noen som åpner.

Informanten opplever ikke at TV-nyheter påvirker konsentrasjonen i timene. Han mener TV-nyhetene ikke påvirker hverdagen hans, men sier samtidig at han og kameratene er opptatt av

og snakker sammen ”om folk som gjør dumme ting som Fritzl (Josef Fritzl-saken i Østerrike, min anmerkning).

På den annen side er han usikker på om han ønsker en annerledes nyhetsprioritering:

- Ok slik det er. På en skala fra en til fire er jeg ganske interessert både i utenriks- og innenriksnyheter, svært interessert i lokale nyheter, men mindre eller ikke interessert i nyheter om kriminalsaker/forbrytelser og ulykker og naturkatastrofer. Likevel sier han at han er glad dersom han hører nyheter om at lovbrutere spesielt, blir tatt, og han blir glad når det kommer saker om at staten satser på gamle hjem. Men han kunne gjerne tenke seg færre saker om politikk.

-I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?

- Neei, jeg er ikke spesielt bekymret. Men jeg blir trist og lei meg når jeg hører meldinger om massakre, voldtekter og kriminalitet.

P12 Informant nr. 11, gutt.

Informanten forteller at han ser nyhetssendinger på TV minste fire ganger om dagen, og begrunner dette med at han vil holde seg orientert og vite hva som skjer.

- Hva husker du fra TV-nyhetene?

-Jeg var vel seks eller sju år da jeg så at World Trade Center ble angrepet. Jeg husker det som skjedde fordi det var så fælt, mange omkom. Jeg opplevde det som et slag i ansiktet.

- Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?

- Kommer helt an på hva det dreier seg om.

- Hvordan reagerer du på TV-bilder som viser krig, katastrofer, kriminalitet eller terror?

-Jeg synes det er høl i hue at de driver slik, og utrolig å se på. Det hender fryktelig ofte at jeg drømmer om det jeg har sett på TV, som for eksempel skolemassakren i Finland. Det skjedde nær ved, og jeg tenker hvordan det ville blitt om skytingen hadde funnet sted her. Jeg tenker på følgene, og vi som er mye sammen, prater ofte om han som skjøt vilt rundt seg i Finland.

- Hvordan reagerer kameratene dine på det som skjedde der øst?

- Virker som om det har gått inn på dem også.

- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- Jeg er mest opptatt av innenriksaker, nyheter om brann for eksempel. Og jeg er opptatt av å få med meg hvordan det går med dem som rammet av slikt.

- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet, i hvilken grad mener du dette har påvirket skolearbeidet ditt?

- Jeg grøsser – klarer ikke å se blodflekker – og det er fælt å tenke på en som er skutt ned.

Tenk om det hadde skjedd i Norge, da ville det vært enda verre. Og det hender jeg tenker på hva som ville skjedd dersom det hadde hendt noe slikt her - lokalt altså.

- Hender det at du i skoletimene plutselig tenker på hva du har sett i nyhetssendingene på TV?

- Neei, ikke så mye fra TV-nyhetene. Men det hender veldig ofte at jeg får opp bilder fra hendelser jeg har hørt om i forbindelse med 2. verdenskrig.

Om sommeren når jeg er en del alene på fjellet hender det at jeg tenker på hva jeg har sett i nyhetene. Jeg synes det er ekkelt.

- Hva synes du om nyhetsprioriteringen i mediene?

- For min del er den grei nok, sier informanten. Men da han blir spurt om hvilke nyheter han kunne tenkt seg mer av, hvilke det er nok av og hvilke det er mye av sier han at:

- Det er mye krig og politikk. Jeg kunne tenkt meg mer om natur og om bortgjemte steder der det bor folk, sier han og legger til nyhetssendingene på TV dekker hans nyhetsbehov godt.

P13 Informant nr. 12, gutt.

På spørsmålet om hvor viktig det er for ham å få med seg de daglige nyhetene, svarer han:

-For meg er det ganske viktig. Jeg er opptatt av politikk og vil vite gjerne hva som skjer i verden.

Informanten ser nyhetssendinger på TV tre-fire ganger pr. uke, og forteller at han husker spesielt TV-oppslagene fra siste års stortingsvalg samt det amerikanske presidentvalget der Barak Obama kom i fokus som valgets vinner. Informanten mener for øvrig at nyhetssendingene på TV bidrar til at ”vi får opp auga” for det som skjer rundt oss og nevner i den sammenheng skolemassakren i Jokela i Finland på høsten 2008.

- Hvordan reagerer du på TV-bilder som viser krig, katastrofer, kriminalitet eller terror?

- Det første jeg tenker på er at det egentlig er mange som burde hatt hjelp for sine psykiske plager. Når jeg tenker på krig, så kopler jeg krig med religion slik det vel er i mange ulike land.

- Hvilke nyheter er du mest opptatt av på TV?

- Jeg er mest opptatt av sport, politikk og litt lokale nyheter.

- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?

- Egentlig ikke, men dersom det er saker som blir nevnt på skolen, da hender det at jeg grubler litt ekstra på det.

- Har du våknet om natta fordi du har vært opptatt av det du har sett i nyhetssendingene på TV?

- Det hendte at jeg våknet om natta da jeg var liten, men det skjer ikke nå lenger.
- Bruker du noe av det du har sett i skolearbeidet?
- Ja, jeg bruker ganske mye av det jeg har sett til ulike skoleoppgaver til for eksempel ulike sakprosattekster.
- Har det skjedd at du har begynte å tenke på hva du har av nyhetssendinger på TV og mistet konsentrasjonen i skoletimen?
- Dersom vi har snakket om krig og katastrofer på skolen, så kan det ha skjedd. Men ikke ofte!
- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?
- I liten grad. Jeg er vel heller ikke spesielt engstelig, men mer oppgitt over mye av det som skjer.
- Hva mener du om medienes prioritering av nyheter?
- Vi får greie på det som skjer, så for min del er den helt grei. Men i omtalen av svineinfluensaen har de tatt i noe alvorlig, og jeg synes oppslagene blir litt dumme. Nå er det vel vaksinert 1,5 millioner nordmenn, et par har fått metallsmak av maten de spiser – og det slår de opp. Men de (mediene, min anmerkning) skal vel tjene penger, så da så.
- I hvilken grad er du bekymret for hva som kan skje med deg?
- Tja, det spørs litt hva saken dreier seg om. Jeg er ikke spesielt bekymret. Jeg tror ikke det er spesielt smart å bekymre seg. Det svekker immunforsvaret. Jeg prøver å finne ut det som er mest positivt, tror på det og så får det gå som det går.

Når han får spørsmål om hvilke nyhetstyper han er mest interessert i, er han minst interessert i utenrikssaker, mens han er meget interessert i riksnyheter og lokalstoff. Også kriminalstoff, nyheter og katastrofer og ulykker kommer høyt opp på lista. På spørsmålet om hvor ofte han ser på ulike typer nyheter, kommer utenriks- og innenrikssaker nederst, mens både økonominyheter, kultur og sport får toppscore. Når han blir spurt om hvilke typer nyheter han gjerne ville hatt mer av, hvilke er det nok av og hvilke det er for mye av, vil han ha flere nyheter knyttet til ulykker og katastrofer, samt økonomi og underholdning.

P 14 Informant nr. 14, gutt

Informanten sier han ”prøver å få med seg nyhetssendingene i TV så å si hver kveld”:

- Jeg synes jeg godt kan vite hva som skjer i verden, utenfor grensene og ikke bare hva som skjer på hjemstedet mitt. Jeg tror kanskje det er nyttig.

- Hva husker du fra TV-nyhetene?
- Jeg husker nok det som har gjort mest inntrykk.
- Husker du noen spesiell sak?
- Ikke i farta.
- Hvordan reagerer du på bilder du har sett i nyhetssendinger på TV?
- Jeg reagerer på bombing, at folk kan sette på seg en bombe og sprengte mennesker som de kan ha ansvar for.
- Hvilke nyheter er du mest opptatt av?
- Både innenriks- og utenrikssaker, men ikke sport. Kjedelig!
- Hender det at du tenker på TV-bilder som du har sett?
- Sånn som den Kongo-saken som kom opp en natt jeg ikke fikk sove. (Her henviser informanten til saken mot de to nordmennene som høsten 2009 ble dømt til døden i Kongo). Det er noen ganger det kommer opp. Jeg kan ikke komme på at jeg har våknet som følge av det.
- Hender det at du mister konsentrasjonen i timene på grunn av nyheter du har sett på TV?
- Ja, og da har det vært Kongosaken og noe som skjedde i Irak jeg begynte å tenke på.
- Hva er det ved Kongo-saken som berører deg?
- Det har kommet fram bilder av en som sto og smilte... hvordan kunne han stå der og tørke blod og ikke ha noe med det å gjøre?
- Bruker du noe av det du har sett, i skolearbeidet ditt?
- Nei, egentlig ikke. Jo, det var da vi skulle skrive en historie. Da trakk jeg inn noe fra "Skrekkens gård" i Søndre Land.
- Hvis du er engstelig etter å ha hørt, lest eller sett nyheter om terror, krig, katastrofer og kriminalitet/forbrytelser- i hvilken grad mener du dette har dette påvirket skolearbeidet ditt?
- Fugleinfluensaen..da ble jeg urolig for at den skulle komme og ta livet av oss. Krig..tanken har streifet meg om at det kan skje her oppe, og sikkert noen dumminger som har klekket ut noe som kan gjøres.

Informanten nevner også karikaturtegningene av profeten Muhammed som i sin tid ble publisert i Jyllands Posten som et eksempel på nyhetsoppdrag som har påvirket skolearbeidet hans:

- Det var dumt gjort, for det blir jo å provosere unødvendig. Ikke noen vits å gjøre, mener informanten som på spørsmålet om hva han mener om medienes nyhetsprioritering, viser til at:

- Hjemme tar vi inn både norske og svenske TV-program, og når han sammenlikner de norske og svenske nyhetssendingene, konkluderer han slik: - Svenskene virker mer internasjonalt orientert. Vi blir opptatt av enkelte småsaker.

Litteraturliste:**Altheide, David L., (2002):**

*Creating fear. News and
the Construction of Crisis,*

Aldine de Gruyter,

200 Saw MillRiver Road,

Hawthorne, New York 10532,

Cantor, Joanne and Amy I. Nathanson (1996):

Children's Fright Reactions to Television News,
Journal of Communication, 46 (4), 139-152.

DeVries, Rheta (2000):

Vygotsky, Piaget and education:

a reciprocal assimilation of theories and educational practices,

New Ideas in Psychologi 18 (2000) 187-213

Feldman, Henry David:

*Piaget's stages: the unfinished symphony of
cognitive development,*

New Ideas in Psychology 22 (2004) 175–231

Eliot-Pearson Department of Child Development,

Tufts University, Medford, MA 02155, USA

Hausstätter, Rune Sarromaa (2007):

Spesialpedagogiske grunnlagsproblemer

– mellom ideologi og virkelighet,

Bergen: Fagbokforlaget

Hellevik, Ottar (1977):

Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap,

Universitetsforlaget

Hellevik, Ottar (1982):

Sosiologisk metode, for brukere

av samfunnsforskning,

Universitetsforlaget: 1982.

Holter, Harriet og Ragnvald Kalleberg (1982):

Kvalitative metoder i samfunnsforskning,

Universitetsforlaget, Oslo:

Jarlbro, Gunilla (2004):

Krisjournalistik eller journalistikk i kris?

En forskningsoversikt om medier risikoer och kriser,

Krisberedskapsmyndigheten, ISBN: 91-85053-39-2,

utgitt i Krisberedskapsmyndighetens temaserie 2004.

Rapporten kan lastes ned gratis fra

www.krisberedskapsmyndigheten.se

Johansen, Kjell Eyvind**og Vetlesen, Arne Johan (2006):**

Innføring i etikk,

Universitetsforlaget,

Postboks 508 Sentrum

0105 Oslo

Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Louise (1999):

Diskursanalyse som teori og metode,

Roskilde universitetsforlag samfundslitteratur

Kadesjö, Björn (2001):

Barn med koncentrationssvårigheter,

Stockholm: Liber AB

Karpov, Yuriy V. (2005):

The neo-Vygotskian approach to child development,

Cambridge University Press,
40 West 20th Street, New York, Ny 10011-4211 USA

Kirke og undervisningsdepartementet, (Blomkomiteen):

Innstilling om lovregler for spesialundervisning m.v.

Fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon av 28. februar 1969,

Oslo: Kirke og undervisningsdepartementet

Larssen, Steinar (2006):

Skaper nyheter engstelse?

En undersøkelse om nyheter og

påvirkning blant publikum og medieansatte,

Oslo: Hovedoppgave i journalistikk,

Universitetet i Oslo, institutt for medier

og kommunikasjon/Høgskolen i Oslo våren 2006

Maltèn, Arne (1984):

Spesialpedagogikkens mål – midler muligheter,

Oslo: Forlaget Tanum-Norli A/S 1984

Morrison, David E. (2003):

Link fra 15.10.07:

http://www.ofcom.org.uk/static/archive/itc/latest_news/press_releases/release.asp-release_id=729.html.

Martinsen, Vegard (1991):

Filosofi: en innføring,

Oslo: Kontekst forlag,

Boks 6674 Rodeløkka,

0502 Oslo

Nordahl, Thomas (2009):

Eleven som aktør,

*fokus på elevens læring
og handlinger i skolen,*
Oslo: Universitetsforlaget AS,
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

**Nordahl, Thomas,
Sørli, Mari-Anne,
Manger, Terje og
Tveit, Arne (2005):**

*Atferdsproblemer blant
barn og unge. Teoretiske og
praktiske tilnæringsmåter,*
Bergen: Fagbokforlaget

Overland, Terje (2007):

*Skolen og de utfordrende
Elevene. Om forebygging
og reduksjon av problematferd,*
Bergen: Fagbokforlaget

Olsen, Ruth Skogland (2007):

*Mediefaget i en brytningstid
- perspektiver og erfaringer,*
DRAGVOLL: Hovedfagsoppgave
i filmvitenskap med vekt på produksjon,
NTN U, Det historisk – filosofiske fakultet,
institutt for kunst og medievitenskap

Phillips, D.C. og

Jonas F. Soltis (2000):

Læring

*Teorier og prinsipper
for læring,*

Abstrakt forlag as,
Bogstadveien 11,
0355 Oslo

Rasmussen, Terje (2001):

Mediesamfunnets moral,
Oslo: Pax Forlag

Smith Stacy L., Wilson, Barbara J.(2002):

*Children's Comprehension of and Fear
Reactions to Television News,*
MEDIA PSYCHOLOGY, 4, 1–26.
Copyright © 2002,
Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Tetzchner, Steven von (2005):

Utviklingspsykologi, barne- og ungdomsalderen,
Oslo: Gyldendal Norsk Forlag/Gyldendal Akademisk

Tryphon, Anastasia and

Voneche, Jacques (1996):

*Piaget- Vygotsky
The Social Genesis
of Thought,*
Psychology Press
27 Church Road
Hove East Sussex,
BN3 2FA UK

Utdannings- og forskningsdepartementet:

Stortingsmelding nr. 30 (2003-2004) Kultur for læring,

Vestbø, Arne (2004):

Tre møter mellom

etikk, estetikk og kritikk

Om resepsjonen av kontroversiell

litteratur i skandinavisk presse,

Hovedfagsoppgave i medievitenskap

for graden cand.philol.

Oslo: Institutt for medier og kommunikasjon

Universitetet i Oslo

Vettenranta, Soilikki (2005):

De unge og katastrofenyheter,

Abstrakt forlag AS,

Postboks 6952, St. Olavs Plass

0130 Oslo

Vianna, Eduardo og Stetsenko,Anna:

Embracing History through Transforming It: Contrasting Piagetian versus

Vygotskian (Activity) Theories of Learning and Development to Expand

Constructivism within a Dialectical View of History,

DOI: 10.1177/0959354306060108

Theory Psychology 2006; 16; 81

<http://tap.sagepub.com/cgi/content/abstract/16/1/81>

The online version of this article can be found at:

Published by:

<http://www.sagepublications.com>

Waldahl, Ragnar (2002):

Mediepåvirkning,

Gyldendal Akademisk, 4. utgave

Werner, Anita (1994):

Barn i fjernsynsalderen.

Hva vet vi om mediernes innflytelse?

Oslo: Ad Notam Gyldendal 1994

Woolfolk, Anita (2004):

Pedagogisk psykologi,
Tapir akademisk forlag,
Trondheim 2004, Sage.

**Østbye, Helge, Helland, Knut,
Knapskog, Karl og Hillesund, Terje (1997):**

Metodebok for mediefag,
Fagbokforlaget, Fagerdalen 6,
5035 Bergen-Sandviken

Østbye, Helge (2000):

Hvem eier mediene?
Makt- og demokratiutredningens
rapportserie, ISSN 1501-3065.
Rapport 25. desember 2000,
ISBN 82-92028-27-7

Andre kilder:

Foreldreutvalget for grunnopplæringen: <http://www.fug.no>.

Muntlig overlevering fra markedssjef Helge Holbæk Hanssen i Mediebedriftenes
Landsforening i 2006 om medieutviklingen.

Link fra 14.03.08: <http://no.wikipedia.org/wiki/Aggresjon>

Vær Varsom-plakaten

-presse.no

Etiske normer for pressen (trykt presse, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner)
Vedtatt av NORSK PRESSEFORBUND

Den nasjonale forskningsetiske

komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH)

(www.etikkom.no.)

Barneombudet

barneombudet.no